

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosiksi 2010–2013

Lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat

Hyväksytty Suomen Mäyräkoiraliiton SML – Finska Taxklubben FTK ry:n
liittokokouksessa 9.8.2009

Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 27.10.2009

Sisällysluettelo

1 – Yhteenveto	3
2 – Rotu, sen historia ja olemus	5
2.1 Mäyräkoiran historia	5
2.1.1 Mäyräkoiran tulo Suomeen	6
2.2 Rotumääritelmä	7
2.3 Käyttötarkoitus	7
2.3.1 Koemuotojen kehityksestä	8
3 – Rotujärjestö	9
3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto	9
3.2 Organisaatio	10
3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma	10
3.4 PEVISA	10
3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen	11
4 – Nykytilanne	12
4.1 Populaation koko ja rakenne	12
4.2 Käytetyimmät urokset	14
4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet	16
4.3.1 Luonne	16
4.3.2 Käyttöominaisuudet	17
4.3.3 Muut harrastuslajit	18
4.4 Terveys	18
4.4.1 Silmäsairaudet	18
4.4.2 Patellaluksaatio = polvilumpion sijoiltaanmeno	19
4.4.2 Selkäongelmat	19
4.4.3 Epilepsia	20
4.4.4 Lisääntymiskyky	20
4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa	20
4.5 Ulkomuoto	21
4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten	22
4.5.1.1 Näyttelyt	22
4.5.1.2 Jalostustarkastukset	22
4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset	23
4.5.2 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt	23
5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	23
5.1 Populaatio ja sen tila	24
5.2 Luonne	24
5.3 Käyttöominaisuudet	24
5.4 Terveys	24
5.5 Ulkomuoto	24
6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	24
6.1 Visio	24
6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat	24
6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne	24
6.2.2 Luonne	24
6.2.3 Käyttöominaisuudet	24
6.2.4 Terveys	25
6.2.5 Ulkomuoto	25
6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta	25
6.3 SWOT-analyysi	26
6.4 Riskien hallinta	27
6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	28
8 – Lähteet	29
9 – Liitteet	
9.1 Rotumääritelmä	
9.2 Mäyräkoirien sairaudet	
9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje	
9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako	
9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen	
9.6 Jalostusohjesääntö	

1 – Yhteenveto

Mäyräkoirat kehitettiin keskiajalla nykyisen Saksan ja Itävallan alueella maan alla ja maan päällä tapahtuvaa metsästystä varten. Manner-Euroopassa kasvatetaan mäyräkoiria kolmena koko- ja kolmena karvanlaatumuunnoksena. Angloamerikkalaisessa maailmassa kokomuunnoksia on kaksi, alle viisikiloiset pienoismäyräkoirat ja yli viisikiloiset normaalikokoiset.

Alkumäyräkoira oli lyhytkarvainen. Muut karvanlaatumuunnokset kehitettiin siitä risteyttämällä viiriäiskoiran, terriereiden ja pinsereiden kanssa. Normaalikokoisia mäyräkoiria on käytetty ja käytetään yhä mäyrän ja muiden pienpetojen luolapyyntiin. Myös pienten hirvieläinten ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut suosiotaan.

Pienoismäyräkoirat kehitettiin normaalikokoisista kokoon perustuneella jalostusvalinnalla kaniinien ja maatilojen tuhoeläinten kolopyyntiin.

Suurin osa mäyräkoirista kokoon ja karvanlaatuun katsomatta toimii nykyisin seura- ja harrastuskoirina.

Mäyräkoirien kasvatus alkoi Suomessa järjestelmällisesti vasta sotien jälkeen. Rotujärjestö, *Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho rf*, perustettiin 1947. Nykyisin rotujärjestön nimi on *Suomen Mäyräkoiraliitto ry – Finska Taxklubben rf*. Sen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2007 jäseniä oli jo yli 3000.

Suomen Mäyräkoiraliittoon kuuluu 19 paikallisyhdistystä, jotka huolehtivat pääosin koe- ja näyttelytoiminnan pyörittämisestä. Liittokokous järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto, SKL*, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique, FCI*. Rotujärjestö on maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin (WUT)* jäsen.

Lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat ovat parhaimmillaan aitoja mäyräkoiria pienoiskoossa. Ne ovat reippaita ja riistasta kiinnostuneita perhekoiria, joiden kanssa voi harrastaa ajo- ja jäljestyskokeita ja koiranäyttelyitä. Lyhytkarvaiset pienoismäyräkoirat ovat levinneet maailmanlaajuisesti. Etenkin angloamerikkalaisessa maailmassa ne ovat suosittuja.

Lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat muodostavat pienimmän jalostuspopulaatiomme. Niiden jalostuksen ongelmat ovat kautta historian liittyneet pieniin ja epävakaisiin jalostuspopulaatioihin. Siirtojen osuus on ollut 10–13 prosenttia rekisteröidyistä (vuosina 2003–2007 rekisteröityjen siirrot ovat nuorimpien koirien osalta vielä kesken).

Lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien suosio on kasvanut tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Sen myötä jalostukselliset ongelmat ovat viime vuosina hievan helpottuneet. Valistuksesta huolimatta jalostusmateriaaleja on edelleen, ja jalostuksellisten karikoiden välttämiseksi niiden käyttö olisi saatava loppumaan. Myös nykyistä useampia narttuja ja uroksia olisi saatava mukaan jalostukseen ja populaatioon olisi saatava vieläkin lisää volyyymia.

Tavoitteena on nostaa vuosittaiset rekisteröinnit 120:een ja vuosittainen tehollinen kannankoko tasolle 75–95.

Plussat & miinukset

+

- + kasvava suosio ja kanta
- + alhainen keskimääräinen sukusiitosaste
- + erittäin hyvä ulkomuoto
- + uhaava cord1-tyyppin PRA-ongelma hallinnassa geenitestien ansiosta

–

- vielä pieni populaatio ja liian pieni tehollinen kanta
- jalostukseen käytetään aivan liian harvoja uroksia narttuihin nähden eli urosten ylikäyttöä
- vain pienellä osalla kannasta on näyttöä käyttöominaisuuksista
- liian harvoja koiria selkävataaan

Tavoitteiksi 2010–2013

- **Urosten liiakäyttöä ja kasvattajien selkävauusaktiivisuuden kehittymistä seurataan. Urosten jälkeläisten enimmäismääräksi asetetaan 27 pentua. Vuosittain selkävataaan vähintään kaksikymmentä (20) prosenttia vuotuisesta rekisteröintimäärästä sisältäen kaikki jalostukseen käytettävät kotimaiset koirat. Jos toivottavaa kehitystä ei tapahdu, esitetään urosten jälkeläisrajoituksia ja selkävauuksia PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.**
- **Rekisteröintien vuosittaiseksi keskiarvoksi 120, tehollinen kannankoko tasolle 75–95**
- **Kokeissa käyvien koirien osuus kasvatetaan 10 prosenttiin**

Pitkällä tähtäyksellä elinkelpoinen jalostuspohja edellyttää, että jalostusmateriaalia – etenkin uroksia – käytetään mahdollisimman laajasti. Lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien enimmäisjälkeläismäärää 27 pentua (= 5 % vuosien 2004–2008 rekisteröinneistä) ei saa ylittää. Vaihtoehtona on jälkeläisrajoitusten kirjaaminen PEVISA-ohjelmaan.

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran ystävälliseksi, tasapainoiseksi, sitkeäksi ja monipuoliseksi metsästyskoiraksi. Lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien luonteista ja käyttöominaisuuksista on varsin niukasti todennettua tietoa. Pienoismäyräkoirien käytettävissä on käytännössä ollut vain yksi koemuoto, metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), johon osallistuminen on ollut vähäistä. Luonnetestiin osallistuneita on kaiken kaikkiaan ollut vain 6.

Suomen Mäyräkoiraliitto on hyväksynyt uuden pienoismäyräkoirien käyttötapamuskokeen säännöt, ja koe on käytettävissä jo 2009. Sen, käyttökoekoiden ja luonnetestien avulla populaatiosta pyritään keräämään käyttö- ja luonneominaisuustietoja tehostetusti JTO-kaudella 2009–2013.

Suomalaisten lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien tyypissä esiintyy jonkin verran kirjavuutta. Joukkoon mahtuu niin huippuyksilöitä kuin ulkomuodollisesti vaatimattomampiakin koiria. Kuitenkin 70–80 prosenttia kaikkien ikäluokien koiranäyttelyissä käyneistä koirista on saanut arvosanan *erittäin hyvä (EH)* tai *erinomainen (ERI)*.

Lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien suurimmat terveysongelmat ovat välilevytyrä ja piilevä PRA. Vaikka kliiniseen PRA:han on toistaiseksi sairastunut ainoastaan yksi yksilö, vuonna 2007 aloitetun DNA-seulonnan mukaan kolmannes koirista kantaa PRA:ta aiheuttavaa cord1-mutaatiota, ja 12,5 prosenttia on geneettisesti cord1-sairaita. PRA:n vastustaminen systemaattisella geenitestauksella ja jalostusvalinnalla on mahdollista, kunhan kasvattajat saadaan sitoutettua vastustamisohjelmaan. Rotujärjestö tukee vastustamisohjelmaa taloudellisesti.

Osallistuminen rotujärjestön omaan, selkävaukuihin perustuvaan, välilevytyrän vastustamisohjelmaan on toistaiseksi ollut liian vähäistä luotettavien jalostuksellisten johtopäätösten tekemistä ajatellen. Mikäli selkävauusmäärät jäävät kannustetoimista huolimatta vähäisiksi, esitetään selkävauusten viemistä PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.

Jalostustoimikunta pyrkii terveysasioissa avoimempaan tiedonvaihtoon kasvattajien kanssa ja kehittää terveys- ja lisääntymistietojen keräämistä sekä tietokantojen ylläpitoa internetiä hyödyntäen.

Mäyräkoiran vahvuus on yhdeksässä erinäköisessä ja -kokoisessa muunnoksessa sekä monipuolisissa käyttöominaisuuksissa. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteena on säilyttää mäyräkoiran kaikki muunnokset elinvoimaisina, kestävinä ja suosittuina seura- ja harrastuskoirana.

2 – Rotu, sen historia ja olemus

2.1 Mäyräkoiran historia

Mäyräkoiran alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa, mutta kylläkin useita teorioita. Arkeologisten löydösten perusteella lyhytraajaisia koiria on esiintynyt mm. nykyisen Egyptin sekä Perun ja Meksikon alueella jo 6000 vuotta sitten. Nämä koirat ovat todennäköisesti olleet vinttikoiratyypisten metsästyskoirien lyhytraajaisia, *kondrodystrofia*, muotoja.

Ajanlaskumme alun tienoilla, 100- ja 200-luvuilla Germaniassa, nykyisen Etelä-Saksan ja Itävallan alueella tiedetään esiintyneen koiria, jotka ovat arkeologisten löydösten perusteella muistuttaneet suuresti mäyräkoiria. Lyhytraajaiset koirat ovat todennäköisesti syntyneet mutaation tuloksena seudun pitkäraajaisista ajokoirista. Näitä ajokoiria pidetään mäyräkoiran esi-isinä ja Saksaa mäyräkoiran kotimaana. Siellä rotu sai tunnusomaisen muotonsa ja sieltä se levisi muualle maailmaan.

Saksasta muualle Eurooppaan levinnyt mäyräkoirakanta on pysynyt näihin päiviin saakka tyypiltään ja käyttöominaisuuksiltaan pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Englantiin ja sieltä edelleen Australiaan sekä muihin brittiläisen imperiumin jäsenmaihin ja Pohjois-Amerikkaan levinneestä mäyräkoirasta sen sijaan on kehittynyt suurikokoinen ja raskas seurakoira.

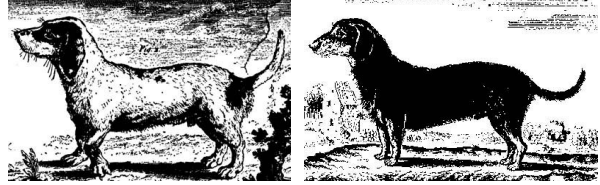
Kolme karvanlaatua, kolme kokoa

Kysymys kolmen eri karvanlaadun alkuperästä on vaikeampi. Ei tiedetä, ovatko kaikki kolme karvanlaatua kehittyneet mutaation kautta alkumäyräkoirasta, vai onko muut karvanlaadut kehitetty roturisteytysten avulla alkuperäisestä, lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Se tiedetään, että mäyräkoiran kehittämisen myöhäisemmissä vaiheissa roturisteytyksiä tehtiin runsaasti.

Du Fouilloux ja *Buffon* kuvaavat 1500-luvulla teoksissaan *La Venerie* ja *Histoire Naturelle* metsästystä koirien avulla. Kirjoissa kuvataan pienpetojen pyyntiä maanalaisiin luoliin tunkeutuvien koirien avulla.

Nämä koirat ovat mäyräkoirien esi-isiä. Mäyräkoiria käytettiin tuolloin, kuten nykyäänkin, sekä maan alla, että maan päällä tapahtuvaan metsästykseen.

Aikakauden kirjallisuudessa mainitaan kaksi mäyräkoiramuunnosta, käyräraajainen ja suurempiraajainen. **Lyhytkarvaisen** alkumäyräkoiran karva oli nykyaikaista lyhyttä karvaa karkeampaa, pidempää ja tuuheampaa. **Pitkäkarvainen** mäyräkoira on rotuna vanhempi kuin yleensä otaksutaan. Keski-Saksassa *Anhalt-Dessaun hovissa* tiedetään eläneen jo 1700-luvulla hyvin riistaverinen sukulaanuskea ja musta-punainen pitkäkarvainen mäyräkoirakanta.

Suurimmat rakenteelliset puutteet, köyry selkä ja käyrät eturaajat, jalostettiin määrätietoisella työllä pois lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta Saksassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa ja värit vakiintuivat.

Myös **karkeakarvainen** mäyräkoira sai vakiintuneen muotonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sen luomiseen ja parantelemiseen jouduttiin käyttämään ainakin dandiedinmontinterrieriä ja paikallisia pinsereitä. Ehkä karkeakarvainen mäyräkoira sai niiltä tyypillisen riistanvärinsä. Snautseri-, pinseri- ja terrieristeytyksistä peräisin olevien vieraiden piirteiden poistamiseksi on karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa myöhemmin käytetty runsaasti lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Lyhytkarvaiset mäyräkoirat liittyvät kiinteästi myös pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuksen historiaan. Monet modernit pitkäkarvaiset suvut ovat saaneet Saksassa alkunsa lyhytkarvaisista vanhemmista.

Ensimmäinen epävirallinen rotumääritelmä julkaistiin vuonna 1879 ja vuonna 1888 perustettiin Saksan ensimmäinen mäyräkoirajärjestö, Berliiniin mäyräkoiraklubi. Vuonna 1890 ilmestyi ensimmäinen kantakirja, *Teckelstambuch*. Kantakirjaan pääsi 386 lyhytkarvaista, 3 karkeakarvaista ja 3 pitkäkarvaista mäyräkoiraa.

Ajatus pienikokoisten mäyräkoirien kehittämisestä kaniinimetsästykseen ja maatilojen jyrksijöiden hävittämiseen syntyi Saksassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. **Kaniinimäyräkoiraa** tavoiteltaessa syntyi kuitenkin myös yksilöitä, jotka olivat normaalikokoisia mäyräkoiria pienempiä mutta kaniinimäyräkoiria suurempia. Oli siis nimittävä vielä yksi kokoryhmä, **kääpiömäyräkoirat**.

Ensimmäiset kantakirjatut pienoismäyräkoirat löytyvät omana ryhmänään vuoden 1902 kantakirjasta. Kaikki yhdeksän koira olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneitä. Todennäköisesti pienikokoisia mäyräkoiria oli kuitenkin ollut olemassa jo aiemmin.

Jalostuksessa käytettiin aluksi apuna kääpiökoiraris- teytyksiä, jotka kuitenkin pilasivat ulkomuodon ja hävit- tivät metsästysominaisuudet. Niinpä palattiin koon perus- teella tapahtuvan jalostusvalinnan tielle. Sitkeällä työllä saatiin Saksassa luotua korkealaatuiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirakannat, mutta kasvatustyön ydinalue jäi toisen maailmansodan jälkeen rautaesiripun taakse. Niin- pä pienoismäyräkoirien kasvatus jouduttiin aloittamaan Länsi-Saksassa likipitään alusta.

Mäyräkoirien saksalaistausta aiheutti rodulle ja sen kasvatukselle harmia ja aliarvostusta kummankin maailmansodan jälkeen angloamerikkalaisessa maailmassa.

Manner-Euroopassa mäyräkoirat jaetaan karvan- laadun ja koon perusteella yhdeksään muunnokseen. Iso-Britanniassa ja USA:ssa ne jaetaan karvanlaadun perus- teella kolmeen ryhmään mutta koon perusteella ai- noastaan kahteen, normaalikokoisiin ja pienoismäyräkoiriin (Miniature Dachshund). FCI-maissa pienoismäyrä- koiran määrittää enintään 35 sentin rinnanympäry, angloamerikkalaisissa rotumääritelmässä rajana on enintään viiden kilon paino.

Eri karvanlaatuisten suosio vaihtelee eri maailmankol- kissa. Karkeakarvainen mäyräkoira on suosituin Saksas- sa, osassa Manner-Eurooppaa ja Pohjoismaissa, mutta jää lyhytkarvaisen mäyräkoiran jälkeen mm. angloamerik- kalaisessa maailmassa. Normaalikokoiset mäyräkoirat ovat pienoismäyräkoiria suosittumia, joskin mm. Suo- messa ja Ruotsissa pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat ovat viime vuosina ohittaneet normaalikokoiset pitkäkarvaiset rekisteröintien määrässä.

2.1.1 Mäyräkoirien tulo Suomeen

Saksalainen mäyräkoirakanta koostui 1800- ja 1900- luvun taitteessa pääasiassa lyhytkarvaisista mäyräkoiris- ta. Niinpä ensimmäiset tuonnit olivat pääosin lyhytkar- vaisia, mutta myös muutamia karkeakarvaisia mäyrä- koiria tuotiin. Tuonnit jäivät aluksi vähäisiksi, sillä 1900- luvun alkupuoliskon kuohuvat vuosikymmenet eivät ol- leet otollista aikaa rotukoirien kasvatukselle.

Lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten mäyräkoirien tuonti pääsi todelliseen vauhtiin vasta sotien jälkeen 1940-luvulla. Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla.

Vaikka ensimmäiset Suomeen tuodut lyhytkarvaiset mäyräkoirat olivat varsin korkealaatuisia, ei mäyräkoira- harrastus saanut tuulta purjeisiinsa vaan hiipui. 1920- luvulla herrat **af Forselles** ja **Rosenlew** toivat Suomeen Ruotsista *Lichtenstein*- ja *Sippolas*-kennelleissä syntynei-

tä koiria, jotka loivat pohjan vanhimmalle mäyräkoira- kannallemme.

Maineikas ruotsalainen lyhytkarvainen jalostusmata- dori, *Ch Jäger Tipp*, on vaikuttanut merkittävästi poikan- sa *Ch Murre af Dinglevikin* sekä pojanpoikiensa *Sippolas Fridmanin* ja *Ch Tito II av Klockbergan* kautta suomalai- sen lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostukseen. Näiden kolmen tuontiuuroksen avulla luotiin lyhyessä ajassa kor- kealaatuinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. Urokset löytyvät yhä poikiensa ja tyttäriensä kautta kaikkien mer- kittävien suomalaisten lyhytkarvakenneleiden koirien sukutauluista.

Myös karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvatus pääsi toden teolla vauhtiin Suomessa vasta sotien jälkeen, vaikka 1900-luvun alkuvuosikymmenien aikana oli Sak- sasta ja Ruotsista tuotukin yksittäisiä koiria. Vuonna 1941 Ruotsista tuotu *Ch Sippolas Mizi* vaikuttaa vieläkin monissa karkeakarvaisissa suvuissa. *Sippolas Mizi* löytyy **Greta Krogiuksen** varhaisen *av Fata Morgana* -ken- nelin koirien takaa.

Suomen Mäyräkoiraliiton monivuotinen puheenjohta- ja **G.W. Hackman** tuotti Suomeen 1940- ja 1950- lukujen taitteessa Ruotsista kolme karkeakarvaista *Sippo- las*-koiraa ja Saksasta laikullisen lyhytkarvaisen *Nira vom Tigerparkin*. Hackmanin *av Hackstam*-koirat pol- veutuvat näistä tuonneista.

Lauri Vuolasvirran *Lalles*-kennelin karkeakarvais- ten mäyräkoirien taustalta taas löytyvät ruotsalaisen *Ec- kes*-kennelin kasvatit. Suomen Kennelliiton kasvattajille myöntämä Vuolasvirta-palkinto on nimetty hänen mu- kaansa.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suo- meen Saksasta ja Ruotsista 1950-luvulla. **C. H. Clatt** toi Saksasta *Ch Käte von Heidewinterin*. Siitä tuli hänen *vom Heidelbockel* -kennelinsä kantanarttu. 1960-luvulla tuotiin Saksasta merkittävät urokset *Vino von Behringen* ja *Jockel von der Rassebank* sekä Ruotsista narttu *Örn- bergets Sabina*. Mustapunaisesta *Sabinasta* tuli *Grog- gens*-kennelin kantanarttu ja Saksasta tuodusta *Finchen von der Birkestä Muviro*-kennelin kantanarttu. Ruotsista tuotiin narttu *Papita av G-stam*, jonka musta-punaisesta tyttärestä *Groggens Brandy Daisystä* tuli *Zekiwa*- kennelin pitkäkarvaisten mäyräkoirien kantaemo.

Pienoismäyräkoirat ovat saaneet Suomessa jalansijaa huomattavasti myöhemmin kuin normaalikokoiset mäyräkoirat. Pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien tuonti käynnistyi 1950-luvulla mutta lyhytkarvaisten ja karkea- karvaisten vasta 1970-luvulla.

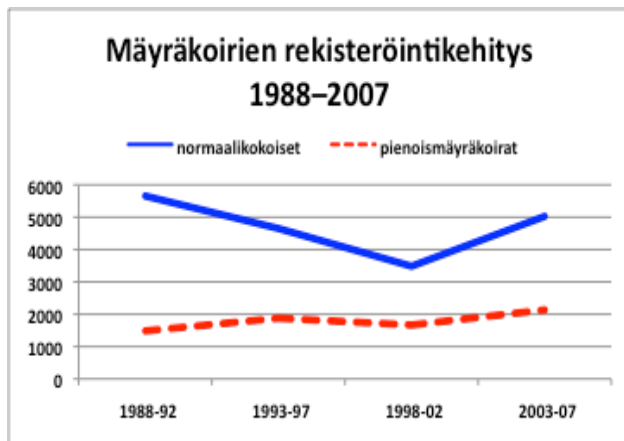
Pienoismäyräkoirakantamme ovat saaneet alkunsa kahdella tavalla: maahan tuoduista pienoismäyräkoirista ja normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pieniko- koisista mäyräkoirista. Alkuaikojen kasvatusta leimasivat kantojen kaudesta johtuvat karvanlaatu- ja kokomuun- nosristeitykset.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla. **Erkki Pihlaja** toi Saksasta *Fidolin von der Opalanan* ja *Jenny von der Rasselbanden*, joista tuli *Metsämiehen*-kennelin kantakoiria. 1960- luvulla Pihlaja toi Saksasta vielä pitkäkarvaiset kaniini- urokset *Prinz vom Wall'n* ja *Struppi v Hexenwegin*. **Zidy Munsterhielm-Ehnberg** toi vuonna 1966 Ruotsista nar- tun *Blähättans Kirisit*. Näistä tuonneista tuli *Zekiwa*- kennelin pitkäkarvaisten kääpiömäyräkoirien perusta.

Lyhytkarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus sai meillä alkunsa 1970-luvulla kolmesta Hollannista tuodu-

sta *van de Zeven Bergjes* -kennelin nartusta ja Ruotsista tuodusta pitkäkarvaisen *Struppi von Hexenvegin* pojasta *Eckhorst Gunnesta*. Kasvatustyö hiipui tuolloin kannan kirjavuuden ja pienuuden aiheuttamiin ongelmiin. Uudelleen se pääsi vauhtiin, kun *Boidis*-kennelin normaalikoisien *Boidis Rosinan* pentueisiin alkoi syntyä kääpiökokoisia yksilöitä.

Karkeakarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus alkoi suuremmissa mittakaavassa 1970-luvulla. **Marja Nuoti-on Malec**-kennelin karkeakarvaisten kääpiöiden kantaemo oli Ruotsista tuodun normaalikokoisen *Sports Extremen* tytär *Malec Dreija*. **Lempi ja Kari Toivosen von der Nutzen** -kennelin kasvatustyön pohjana taas olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneet kääpiökokoiset mäyräkoirat ja karvanlaaturisteytykset. Muotovalio *April von der Nutzen* sai Hollannissa syntyneen, Ruotsiin viedyn uroksen FIN & N MVA *Ivanhoe van de Molenbeemdin* kanssa voitokkaan *Mirabella von der Nutzenin*. *Ivanhoe van de Molenbeemd* on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisen karkeakarvaisen kääpiömäyräkoiran jalostukseen.

Lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien jalostus alkoi Suomessa vasta 1970-luvulla. Jalostukselle on ollut leimallista 2000-luvulle saakka taistelu pienten ja epävakaiden jalostuspopulaatioiden kanssa. Kannat ovat muodostuneet normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pienikokoisista yksilöistä ja ulkomailta tuoduista yksittäisistä pienoismäyräkoirista. Sopivien jalostusyksilöiden puute on hidastanut kantojen kasvua. 1990-luvulla noin joka kymmenes lyhytkarvainen pienoismäyräkoira on ollut siirto toisesta koko- tai karvanlaatumuunnoksesta.

Kauppasuhteiden luonti venäläisten kasvattajien kanssa on helpottanut 2000-luvulla oleellisesti jalostusmateriaalin saantia. Jalostusyksilöitä on tuotu myös muista Baltian maista, Pohjoismaista ja Pohjois-Amerikasta. Lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien rekisteröinnit ovat kääntyneet selvään nousuun. Huolimatta tuonnin helpottumisesta ja kantojen kasvusta harvoja tuontiuroksia ylikäytetään yhä.

Suurimmat lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien kasvattajat (Lähde KoiraNet 8.9.2008)		
Kennel	Kääpiöpentuja	Kaniini-pentuja
Angelhaken	230	8
Boidis	140	3
Wheel's	50	12
Naa-Naan	48	8
Te-Biit's	35	2
Pötkylän	31	-
Oxeneyes	28	10
Travellers Bay	28	1
Haricot	27	-
Hukkaputken	26	-

2.2 Rotumääritelmä

Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä julkaistiin Saksassa 1889. Sen jälkeen rotumääritelmä on säilynyt pitkään lähes samanlaisena. Nykyinen rotumääritelmä on liitteessä 1.

FCI:n 1964 ja SKL:n 1978 hyväksymässä rotumääritelmässä, kuten sen edeltäjissäkään, ei puututtu tiukasti mäyräkoiran mittasuhteisiin. Rotumääritelmää tulkinneet mannereurooppalaiset ulkomuototuomarit katsoivat, että sopiva rungon korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 2.

Koon suhteen rotumääritelmä on ollut tarkempi. Se määritteli normaalikokoisten mäyräkoirien painoksi 7–9 kg tyypistä riippuen. Kääpiömäyräkoirien enimmäispainoksi säädettiin noin 4 kg.

1990-luvulla rotumääritelmää ja mäyräkoiran mittasuhteita muutettiin. Uusimmassa, FCI:n 2001 ja SKL:n 2002 hyväksymässä, rotumääritelmäversiossa säkäkorkeuden suhde pituuteen pieni. Pienoismäyräkoirilta poistettiin ohjeellinen paino ja normaalikokoisille muunnoksille ilmoitettiin ainoastaan ohjeellinen enimmäispaino, noin 9 kg.

Hyväksyttäviä parentatyyppejä ovat leikkaava parenta ja tasaparenta. Tasaparenta ei kuitenkaan ole toivottava vaan alentaa palkintosijaa. Hyväksytyjen värien luettelosta poistettiin keskiajalta peräisin olevia värejä kuten valkolaikullisuus ja värejä, joihin liittyy terveysongelmia kuten isabella-väri ja sininen.

2.3 Käyttötarkoitus

Rotumääritelmä luokittelee mäyräkoiran maan päällä ja alla työskenteleväksi, kaikenlaisesta riistasta kiinnostuneeksi metsästyskoiraksi. Pienoismäyräkoirien osalta rotumääritelmä ei ilmoita mitään poikkeuksia, mutta niiden osallistuminen luolakoirien taipumuskokeeseen (LUT), luolakoirien metsästyskokeeseen (LUME) ja vesiriistakokeeseen (VERI) ei ole Suomessa sallittua.

Lyhyiden raajojensa ansiosta mäyräkoiran on helppo tunkeutua maanalaisiin luoliin ja rakennusten alle. Se ei kaihda menemästä saaliseläinten perässä veteenkään.

Tarkan vainunsa ansiosta mäyräkoira kykenee jäljittämään ja ajamaan saaliseläimiä maan pinnalla kohtalaisen vaittomasti. Lihaksikkuutensa ja vahvan luustonsa sekä suurten keuhkojen ja sydämen ansiosta se on sitkeä ja väsymätön työskentelijä.

Normaalikokoisia mäyräkoiria on perinteisesti käytetty pienpetojen luolametsästyksessä, kauriiden ja jänisten ajattamisessa ja haavoittuneiden riistaeläinten jäljittämisessä. Pienoismäyräkoiria sen sijaan ei ole alunperin kehitetty menemään päin petoa vaan paikallistamaan ja metsästämään maatilojen ja niiden lähiympäristön haittajyrsiöitä.

Lyhyillä raajoillaan mäyräkoirat ajavat hitaasti ja soveltuvat erityisen hyvin pienten metsästysmaiden ajokoiriksi. Ne ovat yleensä maavainuisia.

Ajo-ominaisuuksia on ryhdytty kehittämään mäyräkoiraan 1940-luvulla, muut metsästysominaisuudet ovat olleet siinä jo keskiajalta lähtien.

Rodun kotimaassa Saksassa ja Euroopan muista maista mm. Italiassa ja Ruotsissa mäyräkoiria käytetään myös villisikojen etsimisessä ja liikkeelle karkottamisessa. Eestiläiset käyttävät mäyräkoiria myös ilvesten paikallistamiseen.

Suomessa valtaosaa metsästäväistä mäyräkoirista käytetään apuna perinteisessä supikoiran, ketun ja mäyrän luolapyynnissä. Pienten hirvieläinten kantojen kasvaessa metsäkauriiden ja valkohäntäpeurojen ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut tuntuvasti suosiotaan.

Tekniikka on tullut avuksi myös luola- ja ajometsästykseseen. Tutkapannan avulla koiran liikkeitä voidaan seurata luolassa ja ajomaastossa.

Mäyräkoiralta luonnistuu myös haavoittuneiden riistaeläinten jäljittäminen. Tosin haavoittuneiden hirvien jäljitys Suomessa annetaan yleensä hirvikoirien tehtäväksi.

Silloin tällöin mäyräkoiria näkee noutavina koirina vesilinnunmetsästyksessä. Vaikka mäyräkoirat pienikokoisina eivät vedä vertoja noutajille ja spanieleille, ne ovat riistaviettinsä ja hyvän hajuainstinsa ansiosta hyviä haavoittuneiden lintujen etsijöitä.

Kysymykseen "kuinka moni mäyräkoira metsästää oikeasti" ei ole vastausta. Yleensä koiran ja erityisesti mäyräkoiran kanssa metsästäviä ei tilastoida lainkaan. Pienoismäyräkoirien osalta kehitys on useistakin syistä kulkenut puhtaana seura- ja harrastuskoiran suuntaan.

2.3.1 Koemuotojen kehityksestä

Rotumääritelmää noudattaen 1947 syntynyt rotujärjestö asetti päätehtäväkseen "*...saada mukaan mäyräkoirakavattajia, näyttelyihin osallistujia ja metsästäjiä sekä pyrkiä saamaan aikaan useampia metsästyskoemuotoja kuten ajo- ja jäljestämiskokeita.*"

Pienoismäyräkoiria ei 1940-luvun lopulla sanottavasti ollut. Kun niitä alkoi rodusta toiseen siirtojen ja tuontien seurauksena ilmaantua enemmän 1970-luvulla, niitä koskivat aluksi samat koesäännöt kuin normaalikokoisiakin, ja niidenkin muotovalioitumisen edellytyksenä oli koetus rodunomaisesta kokeesta.

Muotovalion arvon koevaatimus poistettiin pienois- mäyräkoirilta 1970-luvulla. Sen palauttamisesta päätettiin Suomen Mäyräkoiraliitossa 1986 ja vaatimus tuli voimaan 1988. Luolakoirien taipumus- ja metsästykskeisiin pienois- mäyräkoirilla ei ollut asiaa eikä ole vielä, joten koemuodoiksi olivat tarjolla ajo- ja jäljestämiskokeet. Ajoa kaihdettiin monista syistä, joten käytännössä ainoaksi koemuodoksi jäi jäljestäminen.

Siitä huolimatta, että monikin pienois- mäyräkoira osoittautui hyväksi jäljestäjäksi aina jäljestämivalion arvoon asti, rotujärjestöltä ryhdyttiin 1990-luvun alkupuolella vaatimaan erityisen pienois- mäyräkoirien taipumuskokeen kehittämistä. Esityksiä tehtiin kymmenen vuoden aikana puolisen tusinaa, kaikki tuloksetta.

Vuonna 2007 rotujärjestö nimisi pienois- mäyräkoirien taipumuskokeen kehittäjäksi jälleen kerran toimikunnan. Sille annettiin vuosi aikaa esityksen tekemiseen. Keväällä 2008 esiteltiin *pienoismäyräkoirien käyttötaipumuskoe* (PIKA), jossa koiran tulee jäljestää hirven- tai kauriinsorkalla tai kuolleella kanilla tehtyä laahausjälkeä 250 metriä, selviytyä matkan varrella tehdystä laukaus- sensietotestistä, reitin päätteeksi työntyä viisi metriä pitkään keinokoloon ja raahata sieltä ulos kuollut kani tai hirven- tai kauriinsorkka.

Taipumuskokeen säännöt hyväksyttiin rotujärjestön kevätiliittokokouksessa 2008, ja koe tuli käyttöön 1. kesäkuuta 2009. Samassa kevätiliittokokouksessa hyväksyttiin myös esitys, että taipumuskokeen läpäisy vastaa Suomen muotovalion arvoon vaadittavaa tulosta rodunomaisesta kokeesta.

Koemuodoista jää edelleen käytettäväksi mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ), johon vuosien saatossa on osallistunut kaiken kaikkiaan 13 pienois- mäyräkoiraa kaikista karvanlaatumunnoksista. Tuloksen on saanut viisi pienois- mäyräkoiraa ja ajovalioksi asti ovat ylittäneet karkeakarvainen kääpiömäyräkoiranarttu *Hanna* vuonna 1999 ja lyhytkarvainen kääpiömäyräkoiranarttu *Boidis Pacific-Girl* vuonna 2005.

Samoin käyttöön jää metsästykskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ) ja vuonna 2007 käyttöön otettu vahingoittuneen riistaeläimen jäljestämiskoe (VAHI).

Sekä ajo- että jäljestämiskokeiden sääntöjä on kymmenen viime vuoden aikana muutettu. Se on osaltaan voinut vaikuttaa koiramääriin sekä tulostasoon kokeissa.

Metsästykskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) säännöt muuttuivat vuonna 1998. Silloin mm. voittajaluokan jälki muuttui kulmakatkon vuoksi hieman vaativammaksi. Arvosteluperusteet molemmissa luokissa muuttuivat. Koemuotoon hakeutumista hankaloittaa se, että osallistumismahdollisuuksia on rajoitettua ja kilpailijalta odotetaan myös osallistumista jälkien tekoon, mikä koetaan työlääksi.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) uudet säännöt otettiin käyttöön 2002. Entisten ajoeläinten (jänis, kettu, metsäkauris) lisäksi hyväksyttäväksi ajoeläimiksi tulivat myös muut hirvieläimet, lähinnä valkohäntäpeura ja kuusipeura.

3 – Rotujärjestö

3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto

Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho ry perustettiin 1947 Helsingissä muutaman innokkaan mäyräkoiraharrastajan voimin. Toiminta oli aluksi varsin vaatimattonta. Perustamisvuonna rekisteröitiin ainoastaan 65 lyhytkarvaista ja karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Ensimmäinen puheenjohtaja oli **G.W. Hackman**.

Mäyräkoirakerho haki heti *Suomen Kennelliiton* edeltäjän *Suomen Kennelklubin* jäsenyyttä ja oli sen ensimmäinen rekisteröity rotujärjestö.

Nuori rotujärjestö lähti määrätietoisesti viemään jalostusta eteenpäin kouluttamalla ulkomuoto- ja koetuomareita sekä järjestämällä koiranäyttelyitä, luola-, ajo- ja jäljestämiskokeita. Kerhoiltoissa kuultiin esitelmiä mäyräkoiran rakenteesta, sairauksista ja koemuodoista sekä saatiin opastusta trimmaamisesta ja koirien esittämässä näyttelyissä aivan kuten tänäkin päivänä.

Ruotsin mäyräkoirakerholtta saatiin runsaasti henkistä tukea ja taloudellista apua. Ruotsalaiset mm. lahjoittivat ja lainasivat suomalaisille harrastajille jalostuskoiria. Tiivis yhteistyö ruotsalaisten ja norjalaisten mäyräkoiraharrastajien kanssa on jatkunut vuosikymmeniä, sillä koirien liikuttelu muualle Eurooppaan oli Suomen raivautautivapaudesta johtuvan karanteenikäytännön johdosta pitkään hankalaa. Karanteenikäytännön poistuttua 1980-luvun lopussa, koirien tuonti muualta Euroopasta sekä kilpailu- ja astutusmatkat lisääntyivät huomattavasti.

Toiminta oli alkuvuosikymmeninä hyvin Helsingikeskeistä ja ruotsinkielistä. Mäyräkoirakerhon jäseniksi liittyi harrastajia Loviisan, Tammisaaren ja Hangon seudulta. Myöhemmin myös Ahvenanmaan mäyräkoirakerho liittyi jäseneksi.

Vuonna 1955 perustettiin suomenkielinen *Suomen Mäyräkoirajärjestö ry*. Sen toiminta-alue oli Tampereen ja Hämeenlinnan seutu. Kun kennelalan kaksi keskusjärjestöä vuonna 1962 yhdistyivät, käynnistyivät myös mäyräkoirakerhojen yhdistymisneuvottelut. Vuosien sitkeiden neuvottelujen jälkeen perustettiin viimein vuonna 1968 *Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry*.

Liittomuotoisen yhdistyksen säännöt edellyttivät paikallisosastojen perustamista. Ainoastaan Ahvenanmaalla oli jo paikallisjärjestö, *Ålands Taxklubb*. Manner-Suomeen perustettiin seuraavan vuosikymmenen aikana 11 paikallisyhdistystä. Nyt niitä on 19 kappaletta.

Paikallisten yhdistysten toimintaedellytykset parantivat organisaatiomuutoksen myötä. Näyttelyiden järjestäminen ja etenkin vilkas koulutus- ja koetoiminta siirtyivät paikallistasolle. Toiminta on liiton tukemaa ja valvomaa.

Liiton vastuulle jäivät mäyräkoirien mestaruuskokeiden ja pohjoismaisten voittajänäyttelyiden järjestäminen. Pomarkussa on 1980-luvun alkuvuosista lähtien pidetty jokakesäinen mäyräkoiraleiri, jonka järjestää Helsingin Seudun Mäyräkoirakerho.

Suomen Mäyräkoiraliitto on julkaissut *Mäyräkoiramme – Våra taxar* -lehteä vuodesta 1967 alkaen ja näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa vuodesta 1987 alkaen.

Parhaita jalostusyksilöitä on jälkeläisnäyttöjen perusteella muistettu käyttöjalostuspalkinnoilla. Niistä kultaisia on ollut 101, hopeisia 156 ja pronssisia 317.

Käyttökokeissa kunnostautuneita rotutyypillisiä mäyräkoiria on listattu erikoiskantakirjaan, jonka seitsemäs osa julkaistiin 2007. Roduittain kirjaan kelpuutetut ovat jakautuneet seuraavasti:

Karkeakarvaiset:

- Normaalikokoiset 1173
- Kääpiömäyräkoirat 70
- Kaniinimäyräkoirat 13

Lyhytkarvaiset:

- Normaalikokoiset 645
- Kääpiömäyräkoirat 46
- Kaniinimäyräkoirat 2

Pitkäkarvaiset:

- Normaalikokoiset 286
- Kääpiömäyräkoirat 169
- Kaniinimäyräkoirat 54

Lisäksi on listattu 17 koiraa, joiden rotumuunnos on jäänyt merkitsemättä.

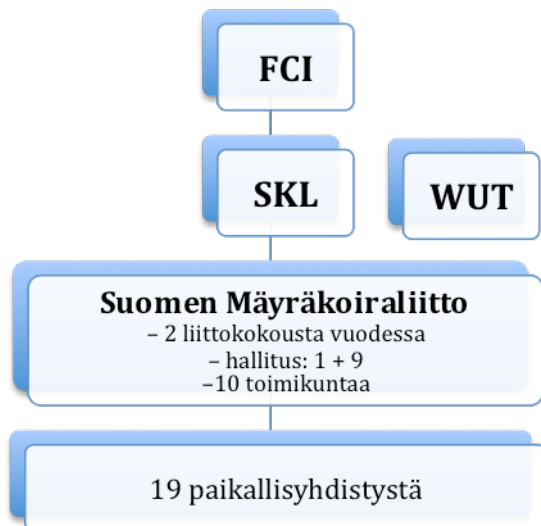
Pentuvälitystä ja neuvontaa liitto on tarjonnut 1970-luvulta lähtien.

Mäyräkoiraliiton jäsenmäärä on noussut tasaisesti noudatellen rekisteröityjen koirien määrää. Uusille tuhatluville on siirrytty suurien rekisteröintivuosien jälkeen.

Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry Jäsenmäärän kehitys	
1947	32
1957	200
1968	697
1977	1218
1987	1906
1996	2241
2005	3191
2007	3748

Väkilukuun suhteutettuna Suomen Mäyräkoiraliitto on jäsenmäärältään varsin huomattava. Vastaavan Ruotsin järjestön jäsenmäärä on noin 7000, mutta esimerkiksi Italian ja Itävallan kaltaisissa maissa jäädään alle tuhanen jäsenen. Jäsenyysehdot kuitenkin vaihtelevat. Joissakin maissa yhdistykset ovat kaikille avoimia ja joissakin taas jäseneksi hyväksytään vain arvostettuja ja suositteluja kasvattajia.

3.2 Organisaatio

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on Suomen Kennelliitto, SKL, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique*, FCI.

Viimeisimmän, vuonna 2003 tapahtuneen sääntömuutoksen jälkeen Suomen Mäyräkoiraliitolla on liittokokous kaksi kertaa vuodessa. Syysliittokokouksen valitsemassa liiton hallituksessa on 9 jäsentä ja puheenjohtaja. Puheenjohtajan toimikausi on vuoden pituinen ja jäsenten kolmen vuoden pituinen. Hallitus valitsee erikoisalojen toimikunnat, jotka huolehtivat omien alojensa toiminnan pyörittämisestä ja ovat vastuussa hallitukselle.

Vuoden 2008 alussa Suomen Mäyräkoiraliitolla oli jalostustoimikunnan lisäksi toimikunnat eri koemuodoille (3 toimikuntaa), näyttelyasioille, ulkomuototuomareiden koulutukselle, julkaisutoiminnalle, tietoteknisten ratkaisujen kehittämiseksi, yhteistyön edistämiseksi ja pienoismäyräkoirien käyttötaipumuskokeen kehittämiseksi.

Suomen Mäyräkoiraliitto on Suomen Kennelliiton ja maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin* (WUT) jäsen. Liiton tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat vuonna 1901 perustettu *Svenska Taxklubben*, 1947 perustettu *Dansk Gravhundeklub* ja vuonna 1960 perustettu *Norske Dachshundklubbens Forbund*. Pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä ovat vuosittaiset neuvottelupäivät ja eri maisa kiertävä mäyräkoirien pohjoismaainen voittajänäyttely.

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunta koostuu kokeneista mäyräkoiraharrastajista. Jalostustoimikunnan rooli mäyräkoirarotujen jalostuksen edistäjänä on aina ollut suuri. Alkutaipaleella jalostustoimikunta tarjosi jäsenistölle käytännön jalostusneuvontaa antamalla urossuosituksia. Myöhemmin kuvaan ovat tulleet kasvattajapäivät, jalostustarkastukset sekä *Mäyräkoiramme*-lehden vuotuiset jalostusnumerot jalostusurosluostoihin ja kasvattajatilastoineen.

SML:n hallitus hyväksyi vuonna 1995 jalostusohjesääntö, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Se sisältää myös jalostusneuvonnan perusohjeen ja pentuvälityssäännöt.

Jalostustoimikunta seuraa mäyräkoirapopulaatioiden tilaa ja ohjaa jalostusta. Jalostustoimikunnan keskeiset tehtävät ovat:

- Koe- ja näyttely- ja luonnetestitulosten kerääminen ja analysointi
- Rekisteröintitietojen sekä populaatioiden tilaa kuvaavien tietojen kerääminen ja analysointi
- Terveystarkastustietojen (PEVISA) kerääminen ja analysointi
- Mäyräkoiriin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen
- Jalostus- ja jälkeläistarkastuksiin osallistuminen ja tulosten analysointi
- Jalostusurosluostojen ylläpito
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen
- Jalostusneuvonnan tarjoaminen kasvattajille
- Kasvattajien kouluttaminen

Lisäksi jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti mäyräkoirien jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden Pohjoismaiden rotujärjestöjen kanssa.

3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma

Suomen Mäyräkoiraliitossa on oltu edistyksellisiä jalostusasioissa, sillä ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelman suunnittelu aloitettiin jo vuonna 1984. SKL vahvisti sen 1986. Sen jälkeen tavoiteohjelmaa on tarkistettu viisivuotiskausittain.

Mäyräkoirien jalostaminen sadan vuoden ajan suljetuissa populaatioissa on tuonut uusia haasteita jalostuksen ohjaukselle. Nykyisin Suomen Kennelliiton ylläpitämää *KoiraNet*-tietokantaa käytetään apuna jalostukseen liittyvän tiedon keräämisessä ja analysoimisessa. SKL:n mallin mukaan laadittu, päivittyvä jalostuksen tavoiteohjelma auttaa jalostustavoitteiden asettamisessa sekä tavoitteiden toteutumisen seurannassa.

3.4 PEVISA

Mäyräkoirapopulaatioiden seurannan tehostuessa 1980-luvulla huomattiin, että pienoismäyräkoirilla esiintyy polvilumpion sijoiltaanmenoa eli patellaluksaatiota. Polvisairauden torjuminen aloitettiin tehokkaasti liittymällä Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan, PEVISAan. Kaikkien jalostukseen käytettävien pienoismäyräkoirien polvet tuli tarkastuttaa. Vakavammista patellaluksaation muodoista kärsivät koirat suositeltiin jätettäväksi pois jalostuksesta.

Vastustamisohjelma alkoi purra muutamassa vuodessa eikä mäyräkoirissa nykyisin tavata sairauden vaikeampia muotoja. Polvitarkastus on edelleen pakollinen pienoismäyräkoirarotujen jalostuskoirille.

PRA:n ja perinnöllisen kaihin (HC) yleistyminen etenkin karkeakarvaisissa mäyräkoirissa johti kaikkien mäyräkoiramunnosten liittämiseen PEVISAan silmänsairauksien osalta vuonna 1992. PRA:ta tai kaihia sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Vastustettavien silmänsairauksien joukkoon liitettiin pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla esiintyvä sarveiskalvon tulehdus, *keratitiis*. Myöskään keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

2000-luku on tuonut mukanaan geenitestit. Pitkäkarvaisten ja lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien yhdeksi PRA:n aiheuttajaksi on todettu *cord1*-geenimutaatio, joka voidaan todeta geenitestillä. Geenitestattuja, PRA:n kantajiksi todettuja koiria voidaan käyttää jalostukseen testatusti terveiden kanssa ilman vaaraa sairauden ilmenemisestä.

PEVISA-säännöt eivät tällä hetkellä mahdollista geeniteistä saatavan tiedon hyödyntämistä.

3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen

Mäyräkoiranjalostus on tähdännyt Suomessa 1980-luvulle saakka laadukkaiden yksilöiden tuottamiseen. Ajan tavan mukaan sukusiitosta ja hyväksi periyttäviksi todettuja jalostusuroksia on käytetty runsaasti.

Populaatiogenetiikan tietämys on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien ja jalostuksen painopiste on alkanut hi-

taasti kääntyä yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen. 2000-luku on tuonut mukanaan geenitestit ja jalostusindeksit. Geenitestejä voidaan käyttää jalostuksessa apuna yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kuten PRA:n vastustamisessa. Jalostusindeksejä puolestaan voidaan käyttää apuna jalostettaessa useiden geenien ja ympäristötekijöiden muovaamia ominaisuuksia.

Jalostuskantojen perinnöllisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeys on ymmärretty. Kotimaisten kantojen tehokkaaseen käyttöön ei kuitenkaan ole vielä päästy.

Yleisen elintason nousun ja globalisaation seurauksena mäyräkoirien tuonti naapurimaista ja kaukomailta on lisääntynyt. Tuontien suomalaisten mäyräkoirien perimää rikastuttava vaikutus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä samojen kansainvälisissä koiranäyttelyissä menestyneiden kenneleiden kasvatteja löytyy kaikkialta maailmasta. Maineikkaita jalostusuroksia saatetaan kierrättää maasta maahan ja mantereelta toiselle.

4 – NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja rakenne

Lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat muodostavat pienimmän jalostuspopulaatiomme. Lyhytkarvaiset pienoismäyräkoirapopulaatiot ovat pieniä myös muissa Pohjoismaissa. Suomessa kuten lähes kaikissa Euroopan maissa pitkäkarvaiset ja karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat lyhytkarvaisia suosituimpia. Angloamerikkalaisessa maailmassa sen sijaan lyhytkarvaiset pienoismäyräkoirat ovat muita karvanlaatumuunnoksia suosituimpia.

Populaation tarkastelussa on käytetty käyttökoirille sovellettua viiden vuoden sukupolvenväliä, jotta kaikkia mäyräkoiramuunnoksia kuvattaisiin yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Populaatorakennetta on tarkasteltu sekä 20 vuoden ajalta että vuositasolla jaksolta 2003–2007. Käytetyimpiä uroksia on listattu kymmeneltä vuodelta. Isoisäsuuksia analysoidaan ruotsalaisen tutkijan Lennart Swensonin esimerkin mukaisesti rekisteröintivuoden mukaan kolmelta sukupolvelta eli 15 vuoden ajalta. Samaa laskentatapaa on noudatettu lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien isoisätilastoissa myös 2005.

Kasvattajia ja pentueita				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Kasvattajia keskim.	6	12	11	17
Pentueita keskimäärin vuodessa				
Kääpiöt	8	14	15	23
Kaniinit	-	-	1	3

Kuluneiden 15 vuoden aikana lyhytkarvaisen kääpiömäyräkoirien vuosittaiset rekisteröinnit ovat kivunneet alle 50:stä lähes sataan. Myös lyhytkarvaisten kaniinimäyräkoirien rekisteröinnit ovat lisääntyneet, vaikka niitä rekisteröidään edelleen hyvin vähän, ainoastaan 15–25 yksilöä vuosittain. Suomessa lyhytkarvaisia pienoismäyräkoiria rekisteröidään selvästi enemmän kuin muissa Skandinavian maissa. Saksan rekisteröintilukuihin on kuitenkin vielä matkaa.

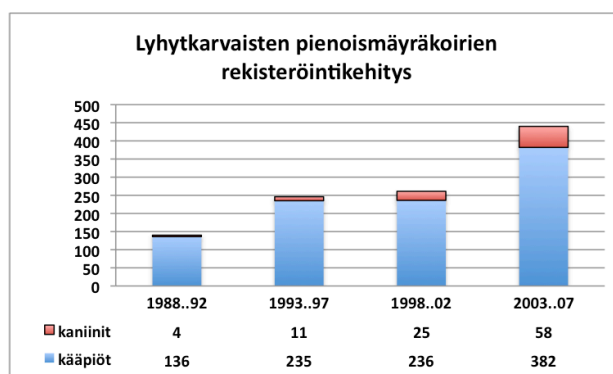
Lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien nuorin sukupolvi					
	2003	2004	2005	2006	2007
Kääpiömäyräkoirat					
Uroksia	21	36	40	37	52
Narttuja	33	33	44	45	42
yht.	54	69	84	82	94
Kaniinimäyräkoirat					
Uroksia	1	1	1	9	10
Narttuja	1	5	8	10	12
yht.	2	6	9	19	22
Rek. yht.	56	75	93	101	116

Vain harvat kasvattajat ovat kyenneet luomaan omia sukupolvien ketjuja. Etenkin kaniinimäyräkoirien kasvataminen on haastavaa, sillä pentueet ovat pieniä. Populaatioiden koon kasvu on parhaimmassakin tapauksessa

hidasta. Populaation pienuuden vuoksi kaniinimäyräkoirien kasvatus omana populaationaan ei ole onnistunut.

Lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien rekisteröinnit muissa maissa					
	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsi, kääpiöt	36	23	27	48	32
Ruotsi, kaniinit	4	4	0	3	1
Norja, kääpiöt	9	3	8	25	19
Norja, kaniinit		3		1	3
Tanska, kääpiöt	36	22	27	26	43
Tanska, kaniinit	2	3	7	10	21
Saksa, kääpiöt	101	108	113	137	-
Saksa, kaniinit	21	21	27	16	-
Iso-Britannia*	-	-	1627	1789	2112

*kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria ei erotella

Lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien jalostuksen historia on ollut pitkälti taistelua pienten, epävaakaisten kantojen kanssa. Vielä 1990-luvulla keskimäärin joka 10. lyhytkarvainen kääpiö- ja kaniinimäyräkoira on siirretty rotuunsa toisesta koko- tai karvanlaatumuunnoksesta. Kannan koon kasvun myötä siirtojen määrä suhteessa rekisteröinteihin on kuitenkin pienentynyt.

Siirrot				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Siirretty kääpiöihin	10	21	13	12
Siirretty kaniineihin	4	11	14	16
Siirrot yht.	14	32	27	28
Koon takia	3	12	21	24
Karvan takia	11	20	6	4

Normaalikokoisista lyhytkarvaisista pienoismäyräkoiriin on 20 vuoden aikana siirretty 13 koiraa. Kääpiöistä normaalikokoisiksi on samana aikana siirretty 25 koiraa.

Lyhytkarvaisten pienoismääräkoirien tuonnit Suomeen				
Tuontimaa	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Ruotsi	3	2	4	6
Tanska	1			1
Saksa ja Keski-Eurooppa	5	2	2	6
Etelä-Eurooppa			1	
Baltia				3
Venäjä			5	13
USA ja Kanada	3	1		4
Yhteensä	12	5	12	33

Jatkuvista tuonneista ja siirroista johtuen lyhytkarvainen kaniini- ja kääpiömääräkoirakantamme on taustaltaan nykyisin varsin kirjava. Se muodostuu skandinaavisista, keskieuropalaisista ja angloamerikkalaisista sukuista.

Rekisteröidyistä uroksista vain pientä osaa käytetään jalostukseen. Jalostukseen käytettyjen urosten suhteellinen osuus on laskenut sukupolvesta toiseen.

Lyhytkarvaisten pienoismääräkoirien jalostuspohja					
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07	
Tehollinen kanta per sukupolvi (5 vuotta)	80	122	118	184	
isät	35	54	51	76	
emät	47	70	70	116	
isät/emät	0,74	0,77	0,73	0,66	
	2003	2004	2005	2006	2007
Tehollinen kanta – tuorein sukupolvi	39	47	54	63	64
isät	18	20	23	20	28
emät	21	28	33	40	38
isät/emät (optimi = 1)	0,86	0,71	0,70	0,65	0,74

Pienoismääräkoirat kehitettiin aikanaan kaniinien ja maatilojen pienten tuhoeläinten kolopyyntiin. Urbanissa maailmassa niiden metsästysominaisuuksille ei juuri ole

käyttöä. Eri sukupolvissa 65–73 prosenttia pennuista on syntynyt vanhemmista, joista kummallakaan ei ole tulosta rodunomaisesta käyttökokeesta.

Rekisteröintien lisääntymisestä huolimatta tehollisen kannankoon kasvu on ollut hidasta ja on hälyttävän alhainen.

Tehollisen kannankoon kaava $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostukseen käytettyjen urosten ja N_f narttujen määrä, kuvaa ihannetilannetta, jossa kaikilla koirilla on tasaiset jälkeläismäärät eivätkä yksilöt ole sukua keskenään. Tehollinen kannankoko on siis todellisuudessa selvästi pienempi, kuin mitä luku ilmaisee. Alle sadan jäävää lukua pidetään varoitussignaalina jalostuspohjan hupenemisesta.

Jalostusurosten ja narttujen suhde on tuoreimmassa sukupolvessa 1 : 1,5 ja sitä edellisessä 1 : 1,4. Ihanne olisi 1:1.

Valistuksen ansiosta lyhytkarvaisten pienoismääräkoirapopulaatioiden keskimääräinen sukusiitosasteen keskiarvo on hyväksyttävällä tasolla. Tuontiyksilöiden joukosta löytyy kuitenkin yhä korkeasti sukusiitettuja yksilöitä.

Sukusiitosaste				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Sukusiitos%, keskiarvo	2,7	3,2	2,6	1,5

Lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimääräkoirapopulaatiot ovat riippuvaisia säännöllisestä kantojen täydentämisestä siirtojen ja tuontien avulla. Siirrot normaalikokoisista kääpiöihin olisivat hyödyllisiä käyttöominaisuuksien kannalta, sillä lyhytkarvainen normaalikokoinen määräkoira on käyttöominaisuuksiltaan monipuolisin. Toisaalta kääpiökantaan saattaisi vakiintua suurikokoisia koiria, joiden jälkeläiset muuntuvat siirtojen kautta normaalikokoisiksi.

Vuosittain Suomeen tuodaan 2–6 koiraa. Eniten koiria on viime vuosina tuotu Venäjältä. Tuonnit ovat taustoiltaan varsin kirjavia ja edustavat sekä angloamerikkalaista että keskieuropalaista kasvatusta. Suurin tuonteihin liittyvä riski piilee tuontimaiden liberaaleissa jalostuskäytännöissä. Järjestelmällisiä terveystarkastuksia ei tehdä eikä sukusiitosta jalostusmenetelmänä karsasteta. Tuotujen koirien sukusiitosasteet saattavat olla hyvin korkeita, jopa 25 %.

4.2. Käytetyimmät urokset

Käytetyimmät urokset Top 20 (Lähde: KoiraNet v3.03b 8.9.2008)			
uros, syntymävuosi, pentuja 1998–2007 / pentuja kaikkiaan – toisen polven jälkeläisiä 1998–2007 / kaikkiaan	uroksen vanhemmat	uroksen isän vanhemmat	uroksen emän vanhemmat
*Grandgables Red Hot N Reddy # (2004) 37/37 – 7/7	Grandgables Reddy Steady Go Ms – Grandgables Moulin Rouge Ms	Packer's Black Tie Ms – Grandgables Go Go Gabriela	Grandgables The Gladiator Ms – Rosan Hill Epiphany Ms
*Tornkullens Terence Trent d'Arby (1996) 35/35 – 23/23	Teddybjörnens Scar – Kingdoms Mirror Mirror On The Wall	Rulla-Vidare Nieto – Rulla-Vidare Olivia	Dormacs Julius – Kingdoms High Flying Blue Angel
*Lasso von der Karlshofer Wiese # (1998) 30/30 – 76/76	Däumling von der Karlshofer Wiese – Quicky von der Karlshofer Wiese	Vokal von Karlshofer Wiese – Lisa von der Karlshofer Wiese	Eykojunior vom Dinkelgrund – Soraya von der Ussathöhe
Hukkaputken X-Pertti (1995) 29/38 – 62/62	Hatoucoeur de l'Ancien Relais – Angelhaken Maru	Fhalaris de l'Ancien Relais – Bienvenue Petite de Sanwill	York vom Kleinen Mühlenberg – Angelhaken Irena
Angelhaken Le Petit Prince (1997) 28/28 – 13/13	Hukkaputken X-Pertti – Angelhaken Hannta	Hatoucoeur de l'Ancien Relais – Angelhaken Maru	Narr – Max Amira
*Lisego Nosa Illuzionist (2002) 23/23 – 28/28	Lisego Nosa Syurpriz Novogodney Noc – Lisego Nosa Ujutnaya Roskosh	Lisego Nosa Dictator – Lisego Nosa Vesnushka	Dualis Titus – Lisego Nosa Divnoe Divo
*Yustas Pretty Black (2001) 22/22 – 29/29	Lisego Nosa Don Juan – Fancy	D'Arisca Jacques – Uelsi	Arrival's Zar Nikolaus I – Besika
Boidis Gold-Shadow (1993) 21/24 – 41/43	Salami Coronel – Boidis Vx-Sandra	Dustin Coronel – Adama Coronel	Norbert Some Like Them Hot – Boidis Han-Nah
*Dualis Woody (2000) 21/21 – 23/23	Dualis Rossini – Dualis Hanneli	Chopin v d Biebertaler Rasselbande – Dualis Bossanova	Hatoucoeur de l'Ancien Relais – Dualis Louella
Wheel's Westend (2003) 20/20 – 0/0	Lisego Nosa Illuzionist – Wheel's Willingly	Lisego Nosa Syurpriz Novogodney Noc – Lisego Nosa Ujutnaya Roskosh	Lasso von der Karlshofer Wiese – Glamour Amor's Bianca
*Great Boy Tergy # (2005) 20/20 – 0/0	Midernochns Dzeki Ms – Fata-Elita Ksiazecy Dwor	BT's Aaron von Midernochn – Midernochns Roseanna Ms	Rix-Rambo Ksiazecy Dwor – Fatima Ksiazecy Dwor
Hakiavan Helium (2002) 18/18 – 0/0	Yustas Pretty Black – Hakiavan Loimu	Lisego Nosa Don Juan – Fancy	Marios Skandaali – Hakiavan Duchess
*Max Pascal (1992) 15/33 – 28/29	Max Paff – Max Cissi	Pågarnas Pusseminor – Max Peppi	Anncharlottes Casper – Max Evana
Tap-Tap Isoiikka (2002) 14/14 – 0/0	Lasso von der Karlshofer Wiese – Tap-Tap Get On Gilda	Däumling von der Karlshofer Wiese – Quicky von der Karlshofer Wiese	Boidis Primas – Tap-Tap Biku
Boidis Paapero (1999) 14/14 – 0/0	Boidis Primas – Boidis Una	Boidis Ex-Press – Przmek's Travel Agency	Boidis Hawana Blu – Boidis VX-Sandra
*Dualis Rossini (1999) 14/14 – 29/29	Chopin v d Biebertaler Rasselbande – Dualis Bossanova	Emir de Ker Ki Douar – Ultra vom Meisterwurz	Darisca Ambrose – Dualis Quendi
*Angelino vom Talisman (2000) 14/14 – 13/13	Darisca Ambrose – Zeta Z Drsne Planiny	Yewlitt Jeremy – Darisca Delicacy	Florian Ortles – Jessica Z Beskova
Hukkaputken Haamu (2001) 13/13 – 3/3	Lasso von der Karlshofer Wiese – Hukkaputken Aave-Maria	Däumling von der Karlshofer Wiese – Quicky von der Karlshofer Wiese	Dualis Herzog – Hukkaputken XS
Haricot Esimio Estro (1994) 12/15 – 6/6	Haricot Bugs Bunny – Boidis Vx-Lady	Yeremias vom Alländer Teckel-Hof – Boidis Xeno-Clea	Norbert Some Like Them Hot – Boidis Han-Nah
Angelhaken Joonatan (1999) 12/12 – 46/46	Basnjan Myllymäki – Angelhaken Kiki	York vom Kleinen Mühlenberg – Angelhaken Irena	Haricot Esultanza – Angelhaken Henrike

Käytetyimpien urosten lista on laadittu etsimällä 1998–2007 rekisteröidyille lyhytkarvaisille pienoismäyräkoirille isät. Urosten toisen polven jälkeläisten lukumäärä koskee niin ikään vain 1998–2007 syntyneitä lyhytkarvaisia pienoismäyräkoiria, ei normaalikokoisiin tai toiseen karvanlaatuun siirrettyjä.

Uroksista 10 on tuonteja, ja 6 "kotimaisella" uroksella toinen vanhemmista on ulkomainen tai tuontikoira.

Ulkomaiset ja tuontikoirat on merkitty *:llä. # tarkoittaa kaniiniurosta.

Käytetyimpien urosten listassa on taustavärillä ja kursivoiden korostettu niitä uroksia, jotka esiintyvät listan muiden urosten isänä tai isoisänä.

Lyhytkarvaisen pienoismäyräkoirapopulaation taustan kirjavuutta kuvaa, että listan kakkosena olevan *Tornkullens Terence Trent d'Arbyn* isä on pitkäkarvainen kääpiö.

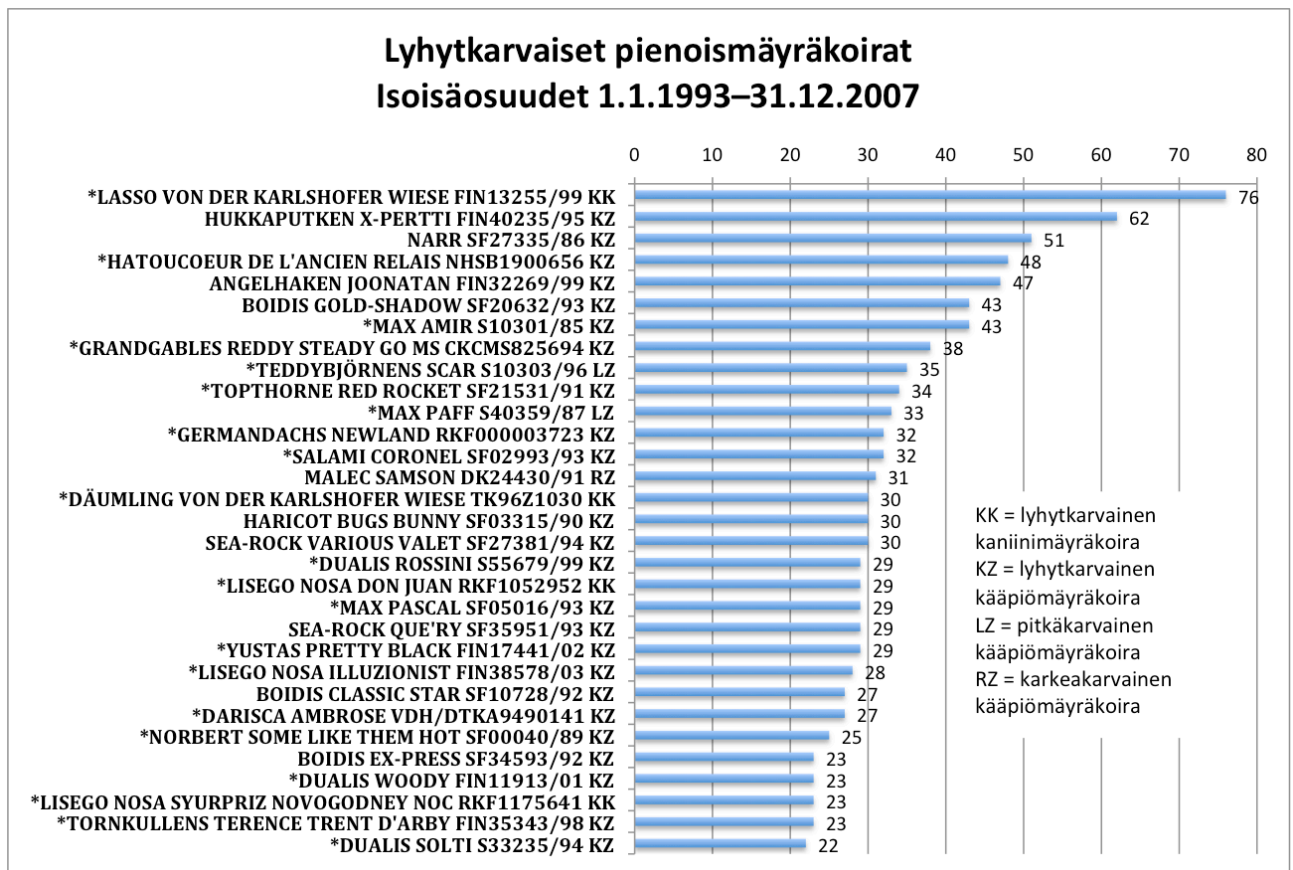
Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen ei tulisi käyttää uroksia, joiden kokonaisjälkeläismäärä ylittää 5 vuoden rekisteröinnistä 5 prosenttia. Vuosina 2003–2007 on rekisteröity 441 lyhytkarvaista kääpiö- ja kaniinimäyräkoiraa, joista 5 prosenttia on 22 koira. Listan uroksista rajan ylittää 7 koira.

Käytetyimpien urosten yhteenlasketut ensimmäisen polven jälkeläiset ovat 59 prosenttia 1998–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista.

Isoisalista on koottu ensimmäisellä viisi vuotta pitemmällä ajanjaksolla eli 1993–2007 rekisteröidyille lyhytkarvaisille kääpiö- ja kaniinimäyräkoirille isän- ja emänpuoleiset isoisät. Lista on otettu mukaan ne, joiden lasten määrä ylittää mainittuun 5 prosentin rajan eli 22 koiraan.

Toisen polven jälkeläisiä on kaikkiaan 197 uroksella ja isoisäosuuksia on yhteensä 1896. Listatut isoisät vastaavat 15,6 prosenttia kaikista ajanjakson isoisista, ja niiden yhteenlasketut isoisäosuudet ovat 56 prosenttia isoisäosuuksien koko määrästä. Luku ilmentää urosten ylikäytön vaikutusta jalostuspohjan kaventumisessa.

Isoisäosuuksista piirretty käyrä kuvaa sama asiaa: mitä lyhyempi ja jyrkempi kaari, sen vähemmän geneettisen vaihtelun mahdollisuuksia on uusilla sukupolvilla.

Graafi perustuu ruotsalaisen jalostusasiantuntijan Lennart Swensonin näkemykseen rotujen jalostusrakenteesta. Isoisäosuuksista piirretty käyrän jyrkkyys ilmaisee, että geneettisestä näkökulmasta vain muutaman uroksen on sallittu dominoida rodussa ja muilla on ollut vain satunnainen ja rajallinen mahdollisuus viedä geenejään eteenpäin. Mitä lyhyempi ja jyrkempi käyrä on, sen vähemmän geneettisen vaihtelun mahdollisuuksia on uusilla sukupolvilla.

Toisen polven jälkeläisten määrä saa olla kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläismäärä, koska yhteisten geenien todennäköisyys puolittuu joka sukupolvessa.

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.3.1 Luonne

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran luonnetta ja käyttäytymistä seuraavasti: *ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen, intohimoinen, kestävä käyttökoiria.*

Muutamaa hyvin menestynyttä tuontiuropa käytetään edelleen lyhyellä aikavälillä monille nartuille. Koirista ei välttämättä ole minkäänlaista jälkeläisnäyttöäkään, kun ne ovat jo ylikäytettyjä. Kymmenen vuoden päästä nämä koirat vaikuttavat isoisäosuuksina.

Liberaalin jalostuspolitiikan maista tuotujen, tiukasti sukusiitettujen yksilöiden nopeaan ja runsaaseen käyttöön liittyy riski perinnöllisiä vikoja ja sairauksia aiheuttavien geenivirheiden leviämistä suureen osaan populaatiota. Näin on tapahtunut esimerkiksi PRA:n kohdalla.

Lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien luonnetestituloksia on vuosien varrelta kertynyt vain kuusi. Testioittainen jakaantuma on seuraavalla sivulla.

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taisteluhalu	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys
+3		1 (kohtuullinen)	2 (kohtuullinen)			3 (vilkas)		2 (hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin)
+2		1 (suuri)	1 (suuri, hillitty)	3 (kohtuullinen)	1 (suhteellisen rauhallinen / tasapainoinen)	3 (kohtuullisen vilkas)		2 (luoksepäästävä, hieman pidättyväinen)
+1	3 (kohtuullinen)	4 (pieni)	1 (pieni, hillitty)		5 (hieman rauhaton)		4 (hieman pehmeä)	1 (hyväntahtoinen, hieman pidättyväinen)
-1	1 (pieni)		2 (mitätön)	2 (pieni)				1 (selvästi pidättyväinen)
-2	2 (riittämätön)			1 (riittämätön)			2 (pehmeä)	
-3								

Laukausvarmuutta ei testiosioista ole eritelty, koska vanhemmista testatuista ei ole niiltä osin merkintää ja nuorempien kohdalla merkintätavat vaihtelevat.

Testituloksien mitättömän määrän perusteella ei voi laatia rodulle ominaista luonneprofiilia, eivätkä tulokset ole edes suuntaa antavia. Loppupisteiden keskiarvo on 104 pistettä.

Yleisesti ottaen pienoismäyräkoirat ovat luonnetestitulosten valossa osoittautuneet normaalikokoisia jonkin verran pehmeämmiksi ja taisteluhaltuammaksi. Samansuuntaisia arvioita on saatu ulkomuototuomareilta.

Monipuolisella metsästyskoiralla on hyvä tai vähintään kohtuullinen toimintakyky, kohtuullinen terävyys ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua, pieni puolustushalu ja kohtuullinen tai suuri taisteluhalu. Hermorakenteeltaan se on tasapainoinen ja vahahermoinen. Se on vilkas ja laukauksia pelkäämätön sekä ihmisystävällinen ja hyväntahtoinen.

Lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien luonteiden laadun arviointiin on panostettava tulevaisuudessa. Koiranomistajia kannustetaan viemään koiriaan luonnetestihin ja kehiteillä olevaan pienoismäyräkoirien käyttötaitumuskokeeseen. Taipumuskokeen kolo-osio soveltuu koiran rohkeuden ja luonteen kovuuden testaamiseen.

Arkiluonteiden selvittämiseksi tarvitaan kyselytutkimusta, jossa kartoitetaan koiranomistajien tyytyväisyyttä rotuun, kohdattuja hankaluuksia (mm. sisäsiisteys) ja mahdollisen aggressiivisuuden yhteyttä todettuihin tai epäiltyihin fyysisiin vaivoihin (esim. selkäongelmat).

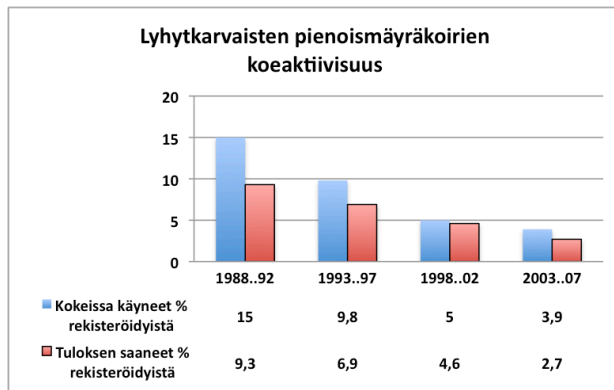
Suomessa mäyräkoirien luonnetestaukseen suhtaudutaan testin vanhan palveluskoiramainen vuoksi vierokseen. Ruotsissa kansallinen mäyräkoirajärjestö sen sijaan toivoo koirien luonteita selvitetävän luonnetestistä edelleenkehityksessä MH-kuvauksessa (Mentalbeskrivning Hund).

4.3.2 Käyttöominaisuudet

Vaikka pienoismäyräkoiria pidetään seurakoirina, niiltä vaditaan koetulos rodunomaisesta kokeesta Suomen muotovalion arvoon. Vaatimus perustuu ajatukseen siitä, että todennettu metsästystaipumus takaisi luonteiden säilymisen rodunoamisena.

Pienoismäyräkoirien rodunomaisia kokeita ovat metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskoe (VAHI), mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ) ja uutena koemuotona pienoismäyräkoirien käyttötaipumuskoje (PIKA). Käytännössä metsästyskoirien jäljestämiskoe, MEJÄ, on ollut se koemuoto, jossa pienoismäyräkoirat ovat saaneet koetuloksensa. Riistaviettiset ja sisukkaat yksilöt selviytyvät kuitenkin siitä. Vuonna 2007 lyhytkarvainen kääpiömäyräkoirauros *Angelhaken Xavier* jäljesti kaikkien rotujen Suomen mestariksi.

Vuosina 1988–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista jäljestysvalion arvon on saavuttanut 12 koira.

Ylläoleva graafi kuvaa vain ja ainoastaan jäljestämiskokeissa käyneitä koiria. Mäyräkoirien ajokokeisiin (MÄAJ) on osallistunut vain yksi lyhytkarvainen kääpiömäyräkoira, *Boidis Pacific-Girl*, joka saavutti ajovalion arvon vuonna 2005.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoitus on testata koiran kykyä seurata verijälkeä. Kokeeseen voivat osallistua 9 kuukautta täyttäneet mäyräkoirat, ja se on pitkäkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien ja kaikkien pienoismäyräkoirien yleisin koemuoto.

Kokeessa riistarikkaaseen ja maastoltaan vaihtelevaan metsään vedetään verijälki, jota koiran tulee itsenäisesti seurata 6 metriä pitkään naruun kytkettynä. Kokeessa on kaksi luokkaa, avoin luokka ja voittajaluokka. Ennen maastoon lähtöä testataan koirien laukausensieto.

Avoimen luokan jälki on noin 900 metrin ja voittajaluokan jälki noin 1200 metrin pituinen. Verta jäljellä on 1/3 litran verran ja jäljen päässä "kaatona" on hirvieläimen sorkka. Avoimen luokan (AVO) jälki on vähintään 12 tunnin ja voittajaluokan (VOI) jälki 18 tunnin ikäinen.

Saatuaan kaksi ensimmäistä palkintoa avoimessa luokassa koira siirtyy voittajaluokkaan. Kolme voittajaluokan ensimmäistä palkintoa saaneesta koirasta tulee jäljestämisvalio, FIN JVA.

MEJÄ	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
käyneitä	21	24	13	17
tuloksen saaneita	13	17	12	12
VOI-tulos	7	3	3	2

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista jäljestämiskokeissa on käynyt 7 prosenttia. Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien vastaava aktiivisuusprosentti on 7, pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien 9.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) tarkoitus on testata jalostusta varten mäyräkoiran ajo-ominaisuuksia. Kokeessa koira voi ajaa jänistä, kauriseläintä tai kettua. Koiranomistaja valitsee ajettavan eläimen. Koemaastoon lähtevät koiran ja ohjaajan lisäksi yksi tai kaksi palkintotuomaria sekä maasto-opas. Koe on joko yksipäiväinen koe tai ns. pitkä ajokoe, jossa koiranomistaja ja palkintotuomari sopivat keskenään kaksiviikkoisjaksolta sopivan koepäivän.

Kokeessa koiran on jäljitettävä saaliseläin ja ajettava sitä haukkuun. Hyvä ajava koira on vahva ja sitkeä ja sillä on kuuluva, sointuva haukku. Arvosteluun vaikuttavat ajoaika ja ajo-ominaisuudet. Kolme kertaa ensimmäisen palkinnon saaneesta koirasta tulee käyttövalio, FIN KVA-A.

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista lyhytkarvaisia pienoismäyräkoirista ajokokeisiin on osallistunut ja ajovalioksi yltänyt 1 koira, karkeakarvaisista kääpiö- ja kaniinimäyräkoirista 5 (2 on saanut tuloksen, 1 valioitunut) ja pitkäkarvaisista mineistä 7 (2 on saanut tuloksen).

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen (VAHI) tarkoitus on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalta edellytetään, että hän on koiransa kanssa viranomaisten käytettävissä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämistilanteessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikki yli 9 kuukauden ikäiset rekisteröidyt koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti sekä hyväksytyt ja voimassa oleva ampumakoe. Verijäljen pituus on 1,5–2 km ja siihen käytetään 1/3 litraa verta. Jäljen ikä on vähintään 18 tuntia. "Kaatona" on hirvieläimen sorkka.

Koira saa kokeesta tuloksen hyväksytyt tai hylätty. Kaksi kertaa hyväksytyt tuloksen saanut koira ei enää saa osallistua VAHI-kokeeseen, mutta voi kokeilla taitojaan hirvenjäljestyskokeessa (HIRV-J) ja tavoitella FIN KVA-J -arvoa.

Vuonna 2007 käyttöön tulleeseen kokeeseen ei lyhytkarvaisia pienoismäyräkoiria ole osallistunut.

Pienoismäyräkoirien käyttötaipumuskojeen (PIKA) toivotaan aktivoivan pienoismäyräkoirien omistajia testauttamaan koiriensa taipumuksia jo vuodesta 2009 lähtien. Koemuodon käyttöönotto odottaa Suomen Kennelliiton hyväksyntää.

Kokeessa koira jäljestää hirven- tai kauriinsorkkaa tai kuollutta kania laahamalla metsään tehtyä jälkeä, jonka

pituus on 250 metriä. Jäljestyksen aikana suoritetaan laukauksensietotesti.

Jäljen päässä on 5 metriä pitkä keinokolo, jonka läpimitta on 18 senttiä. Kolon keskivaiheilla on riistana kuollut kani tai hirven- tai kauriinsorkka. Koiran on työnnyttävä koloon ja vedettävä saalis ulos tai seurattava sitä innokkaasti, jos tuomari vetää saaliin ulos kolon toisesta päästä.

Koe on hyväksytty, kun koira suoriutuu jäljestyksestä, laukauksensiedosta sekä kolo- ja saalistyöskentelystä hyväksytysti. Hylätyn kokeen saa uusia.

Kokeen kulkua ja sääntöjä testattaessa on havaittu, että koloon meno ei ole pienoisnäyräkoirille mitenkään itsestään selvä asia. Kokeen avulla toivotaan saatavan parannusta pienoisnäyräkoirien pehmeiksi käyneisiin luonteisiin.

4.4 Terveys

Mäyräkoiralla on pitkäikäisen rodun maine. Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmän vähitellen kasvavassa kuolinsyytilastossa on tiedot 380 koirasta, joista lyhytkarvaisia pienoisnäyräkoiria on parisenkymmentä. Mäyräkoirien keskimääräinen kuolinikä on tilaston mukaan 10 vuotta, mutta useat mäyräkoirat elävät yli 12-vuotiaiksi.

Lyhytkarvaisilla pienoisnäyräkoiralla esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin mäyräkoirilla. Populaation suurimmat terveysongelmat ovat selkärangan välilevytyrä ja PRA:ta aiheuttavan cord1-mutaation runsastuminen kannassa.

Mäyräkoirarotujen eli koko FCI4-ryhmän sairaudet on esitelty tarkemmin liitteessä 9.2. Tässä luvussa nostetaan esiin tilastoitavissa olevat ongelmat eli PEVISA-ohjelmaan sisältyvät silmäsairaudet PRA ja perinnöllinen kaihi (HC, katarakta) sekä polvilumpion sijoiltaanmeno, ja PEVISA:n ulkopuolisista ongelmista seuratuimmat eli selkärangan välilevytyrä ja epilepsia. Toistaiseksi PEVISA:n ulkopuolella olevista mutta yleistyvistä silmäongelmista tarkasteluun on otettu ylimääräiset ripset ja arvat (distichiasis, cilia, trichiasis), PHTVL/PHPV ja PPM.

Liitteessä 9.2. selvitetään edellisten lisäksi verkkokalvon kehityshäiriötä (RD), keratitista, allergisia iho-oireita, Cushingin oireyhtymää, sydänlappärappuunaa, korvalehtien karvattomuutta, acanthosis nigricans -ihotauteja, histiosytoomaa, nikamaepämuodostumia ja välimuotoisia nikamia sekä raajojen luiden kasvulinjojen liian aikaista sulkeutumista, synnytysvaikeuksia, kasvaimia, hammasongelmia, lisääntymisongelmia, ruokatorven laajentumaa ja synnynnäisiä vikoja kuten purentaongelmia, häntämutkia ja kivespuutoksia. Tunnetuista sairauksista liitteessä ovat mukana myös von Willebrandin sairaus, Ruotsissa diagnosoitu "jaktödem" sekä geenitesillä havaittavissa oleva narkolepsia.

Liitteessä kuvattujen sairauksien yhteydessä on myös jalostussuosituksia.

Suomen Mäyräkoiraliiton vuonna 1999 tekemässä terveyskyselyssä ei vastauksia analysoitu roduttain. 125

4.3.3 Muut harrastuslajit

Lyhytkarvaisilla pienoisnäyräkoirilla harrastetaan rodunomaisten koemuotojen lisäksi ketteryyslajia, agilitya (AGI) ja tottelevaisuuskokeita (TOKO). Agility on saavuttanut suuren suosion koiraharrastajien keskuudessa näyttävänä ja vauhdikkaana lajina. Laji ei ole mäyräkoirille sopivin mahdollinen harrastusmuoto niiden kondrodystrofisen rakenteen vuoksi, mutta silti agilitylkilpailuihin on osallistunut 4 lyhytkarvaista mäyräkoiraa.

Tottelevaisuuskokeet eivät perinteisesti ole mäyräkoirien vahvin koemuoto. Metsästyskoiran olisi hyvä osata myös perustottelevaisuutta. Lyhytkarvaisista pienoisnäyräkoirista löytyy ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä merkintä 3 koiran TOKO-aktiivisuudesta.

saadusta ilmoituksesta 48 raportoi selkäongelmista ja 18 sydänvaivoista.

Vastaavaan kyselyyn vuonna 2004 saatiin tiedot 4 lyhytkarvaisesta pienoisnäyräkoirasta. Selkäongelmia ilmoitettiin yhdestä koirasta.

Terveyskyselyt ovat vanhoja, ja nykytilanne edellyttää uuden kartoituksen tekemistä. Myös rodun omaa selvitystä mäyräkoirien kuolinsyistä ja -iästä kaivataan.

Yliopistollisen eläinsairaalan (YES) potilasmateriaalissa ajalta 1993–2000 on maininta 29 lyhytkarvaisesta pienoisnäyräkoirasta. Niistä 9 koski selkäongelmia.

Eläinsairaalan potilasmateriaali on valikoitunut pääkaupunkiseudulle läheteputilaisiin ja päivystystapauksiin.

4.4.1 Silmänsairaudet

Jalostukseen käytettäviltä lyhytkarvaisilta pienoisnäyräkoirilta edellytetään, etteivät ne sairasta etenevää verkkokalvon surkastumaa (PRA) eivätkä perinnöllistä kaihia (HC, katarakta). Silmälausunto-oikeuden omaavan eläinlääkärin lausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kuukautta vanhempi.

PEVISA	1988–	1993–	1998–	2003–
	92	97	02	07
Tutkittu	51	93	89	109
PRA	-	-	-	1
HC	-	-	1	2

Vakavien, sokeuttavien silmänsairauksien, PRA:n ja perinnöllisen kaihin esiintyvyys on alhainen.

Virallisen silmätarkastuslausuntolomakkeen muutoksen myötä myös muita, toistaiseksi PEVISAan kuulumattomia silmämuutoksia on alettu rekisteröidä.

Muut	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
Ylim. ripset	-	-	1	4
PHTVL/ PHPV	-	1	-	1
PPM	-	2	-	4

Mäyräkoirien silmissä esiintyvistä ylimääräisistä ripsistä ja karvoista (distichiasis, cilia aberranta, trichiasis) voi aiheutua koiralle kivuliaitakin ongelmia, jotka hoitamattomina voivat vahingoittaa silmää.

PHTVL/PHPV eli linsin ja silmänpohjan välisen, si-kiöaikaisen verisuoniverkoston vajaa surkastuminen sekä PPM (sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteet värikalvossa) on useissa tapauksissa merkitty tulkinna-raisiksi.

Kaikissa näissä PEVISA-ohjelman ulkopuolisissa pe-rinnöllisiksi todetuissa silmänsairauksissa suositellaan, että käytettäessä lievimpiä asteita jalostukseen toisen osapuolen tulisi olla terve. Vakavampia asteita potevia koiria ei tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

PEVISAan liittyviä silmätarkastuksia tehdään lähes pelkästään jalostukseen aiotuille koirille, joten tarkastet-tavat koirat ovat pääosin nuoria tai keski-ikäisiä. Myös vanhempia koiria pitäisi tarkastuttaa, sillä PRA ja kaihi voivat ilmetä vasta 7–9 vuoden iässä tai jopa myöhem-min.

Lyhyt ja pitkäkarvaisilla pienoismäyräkoirilla yksi tunnettu PRA:n aiheuttaja on ns. cord1-mutaatio. Muiden PRA-muotojen aiheuttajageeniä ei tunneta.

Cord1-lyhenne tulee sanoista **c**one-**r**od-**d**ystrophy, ja se viittaa silmän valoa aistivien solujen, lähinnä tappien, mutta myöhemmin myös sauvojen surkastumiseen. Eng-lantilainen Animal Health Trust on kehittänyt DNA-testin sairaiden yksilöiden ja taudinkantajien löytämisek-si lähinnä lyhyt- ja pitkäkarvaisista pienoismäyräkoirista.

Testin avulla voidaan löytää myös ne cord1-sairaot koirat, joilla ei vielä ole silmänpohjamuutoksia tai klii-nisiä oireita. Joskus oireet alkavat hyvin myöhään ja tes-tistä voi olla apua jalostusvalintojen teossa.

Testi on jo useiden laboratoriodien valikoimissa. Suomessa on 2007–2008 DNA-testattu 48 lyhytkarvaista pienoismäyräkoiraa.

	terve	kantaja	sairas
Cord1-tutkitut	24	18	6

Kantajien käyttäminen jalostukseen on mahdollista vain, jos myös toinen osapuoli on DNA-testattu ja ter-veeksi todettu. Testausmäärien kasvattamiseksi Mäyrä-koiraliitto tukee koirien tutkimista taloudellisesti.

4.4.2 Patellaluksaatio = polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet heikkoudet ja hei-kot takaraajojen kulmaukset altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Sitä esiintyy suh-teellisen runsaasti kääpiöroduilla sekä sellaisilla suur-

emmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Pe-riytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa.

Mäyräkoirista patellaluksaatiota tavataan lähinnä kää-piö- ja kaniinimäyräkoirilla, mutta kaikissa kokomuun-noksissa esiintyy jonkin verran kondrodystrofiaan liitty-viä kasvuhäiriöitä, jotka takajaloissa voivat aiheuttaa vaikea-asteisiakin patellaluksaatioita. Nämä tulevat usein esiin jo kasvuiässä ja johtavat selviin rakennevirheisiin.

Patellaluksaatio jaetaan vakavuusasteen perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnuste-lemalla. I-asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa.

II- ja III-asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkit-täin sairasta raajaansa sen sijaan, että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan) ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen).

IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Jos vika on molemminpuolinen, koiralla on matalat, hiipivät takaliikkeet, koska sen on vaikea ohjenta takajalkojaan. Liikkeet voivat olla myös pompot-tavat.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti, vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

PEVISAan liittyvien tarkastusten perusteella patella-luksaatio ei ole mäyräkoirilla ongelma. Vuosina 1988–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista on tarkastettu 344 koiraa. Vaikeinta astetta ei tavattu lainkaan.

polvet	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
Tutkittu	62	92	83	107
0	53	83	80	104
I	9	9	3	3
II	-	-	-	-

Kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien polvet on tarkastetta-va patellaluksaation varalta, mutta PEVISA:ssa ei ole rajoituksia vian vakavuuden suhteen. Suosituksena on, että jalostuksessa vähintään toisen osapuolen polvet ovat terveet.

4.4.3 Selkäongelmat

Mäyräkoirien välilevytyrän esiintyvyydeksi on ulkomai-sissa tutkimuksissa arvioitu mäyräkoirilla noin 20 %. Suomesta ei esiintyvyydestilastoja ole.

1990-luvun lopulla alkaneissa vapaaehtoisissa selkä-kuvauksissa välilevyjen kalkkeutumien kartoittamiseksi on käynyt 9 lyhytkarvaista pienoismäyräkoiraa. Näistä 5 on kuvattu suositellussa eli 24–42 kuukauden iässä, jol-loin kaikkien kalkkeutumien katsotaan näkyvän eikä kalkkeutumien katoaminen ole vielä alkanut. Rekiste-röintivuoden mukaan eritellyssä taulukossa ovat mukana kaikki tulokset kuvausikäen katsomatta.

Kalkkeutumien kartoitus perustuu useisiin ulkomai-siin tutkimushavaintoihin kalkkeutumien periytyvyydestä

ja niiden yhteydestä välilevytyrään. Lokakuussa 2008 ilmestyneessä artikkelissa tanskalaiset tutkijat (Vibeke Jensen et al) määrittivät, että jokainen kalkkeutuma lisäsi välilevytyrään riskiä. Siten koiralla, jolla on esimerkiksi viisi kalkkeutumaa, on noin nelinkertainen riski sairastua verrattuna koiraan, jolla ei ole kalkkeutumia.

Selkätulos	1993 –97	1998 –02	2003 –07	Yht
terve = K0	1	1	-	2
lievä aste = K1–K2	1	3	1	5
keskivaikea = K3–K4	-	1	-	1
vaikea = K5 tai enemmän	-	1	-	1
kuvattu yht.	2	6	1	9

Jalostussuosituksena on, että vaikeasti kalkkeutuneita (K5 tai enemmän) ei jalostukseen käytettäisi, mutta ehdotonta täyskieltoa ei voida antaa. Vaikeasti kalkkeutuneiden jalostuskäytössä on kuitenkin käytettävä tarkkaa harkintaa.

Kuvatuista koirista viittä on käytetty jalostukseen. Niillä on yhteensä 47 jälkeläistä. Kuvatuista ainoastaan vaikeasti kalkkeutunutta ei ole käytetty jalostukseen.

4.4.4 Epilepsia

Epilepsiassa aivojen sähköinen toiminta häiriintyy kohtauksittaisesti. Epilepsia voi olla primaarista tai sekundaarista. Periytyvä epilepsian muoto on primaarinen. Suomessa primaarista epilepsiaa esiintyy kaikissa rotumuunnoksissa.

Kasvattajien ja koiranomistajien ilmoittamia epileptisiä lyhytkarvaisia pienoismäyräkoiria jalostustoimikunnan tietokantaan ei ole kertynyt lainkaan. Todellisuudessa epileptikkoja kuitenkin lienee. Kyselytutkimus tilanteen kartoittamiseksi on käynnistetty.

4.4.5 Lisääntymiskyky

Mäyräkoiranarttujen kiimat ovat yleensä voimakkaita ja säännöllisiä. Urokset ovat rakenteestaan huolimatta tavallisesti hyviä astujia. Keinosiemennyksiä ei juuri tarvita.

Mäyräkoirien hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi keinosiemennyksiin ei tule turvautua muulloin kuin siirto- tai pakastesperman käytön yhteydessä. Nartuista kiinnostumattomat, pehmeät ja pelokkaat urokset tulee karsia jalostuksesta.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti luonnollisia. Supistuseikkoutta esiintyy jonkin verran, minkä vuoksi supistuksia voimistavaa lääkitystä tai keisarinleikkausta saatetaan tarvita. Mäyräkoiranartut ovat hyviä emoja eivätkä tarvitse ihmisen apua pentujen hoidossa.

Keskimääräiset pentuekoot ovat 2000-luvulla nousseet aiempiin sukupolviin verrattuna.

Keskimääräiset pentuekoot sukupolvittain				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
kääpiöt	3,0	3,2	3,2	3,2
kaniinit	-	-	2,4	3,0

Keskimääräiset pentuekoot 2003–207					
	2003	2004	2005	2006	2007
kääpiöt	3,0	3,1	3,0	3,1	3,0
kaniinit	1	2	0	2,5	2,9

Pennuissa esiintyy jonkin verran kivesvikoja, napatyriä, häntämutkia ja parentavikoja. Määristä ei ole tilastoa.

4.4.6 Tilanne ja suositukset muissa maissa

Useimmissa mäyräkoiramaissa terveyden tutkiminen ja tilastointi on satunnaista, mikä tulisi muistaa tuonteja suunniteltaessa. Jopa monessa WUT:n (Welt Union Teckel) suuressa jäsenmaassa on vallalla asenne, että mäyräkoirilla ei ole sairauksia eikä esimerkiksi silmien tutkiminen ole pakollista. Saksan terveystuloksia ei liiemmin tilastoida, vaikkakin tiedot löytyvät rodun vuosikirjoista (Zuchtbuch). Suomen kannalta yleisimpien tuontimaiden Viron ja Venäjän terveystilanteesta tietoja ei ole käytettävissä lainkaan.

FCI:n ulkopuolisessa Iso-Britanniassa koirien silmiä tutkitaan vapaaehtoisesti, mutta tuloksia ei julkaista järjestelmällisesti. Britit voivat halutessaan käyttää amerikkalaista koirien silmätautien CERF-tietokantaa (*Canine Eye Registration Foundation*), joka perii koiran tietojen rekisteröinnistä maksun. CERF on yhteistyössä alunperin koirien lonkkadysplasian tiedonkeruusen perustetun OFA:n (*Orthopedic Foundation for Animals*) kanssa.

Tuoreimpien tilastojen mukaan Antkituista mäyräkoirista 4,8 prosentilla on tavattu PRA (rekisteröityjä tietoja 21) ja 6,2 prosentilla patellaluksaatiota (113 rekisteröityä tietoa). Rotumuunnoksia ei ole eritelty.

Mäyräkoirien terveyttä seurataan tarkimmin Pohjoismaissa. Tulosten asettamat rajoitukset ja suositukset kuitenkin vaihtelevat.

Kun Suomessa lyhytkarvaisten mäyräkoirien jalostuksen esteenä ovat PRA ja perinnöllinen kaihi, Ruotsissa vain havaittu PRA estää jalostuskäytön. PRA-tapauksia on kymmenen viime vuoden aikana rekisteröidyistä ruotsalaisista lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista löydetty yksi tapaus. Erilaisia kaihitapauksia on vastavaan aikaan tavattu 5.

Norjassa ja Tanskassa silmien tutkiminen on vapaaehtoista eikä rekisteröintirajoituksia ole. Tanskalaisista lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista ei silmätautitilastoja ole. Norjassa vapaaehtoisesti silmätitkituista lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista on löydetty yksi kaihitapaus.

Selkiä on viime vuosina kuvattu sekä Tanskassa että Norjassa. Dansk Gravhundeklub eli Tanskan mäyräkoiraliitto suosittaa, että kaikki 1.7.1998 jälkeen syntyneet koirat selkäkuvataan ennen jalostuskäyttöä. Koiria, joilla on kalkkeutumia 3 tai 4 voidaan käyttää jalostukseen rajoitetusti (1–2 pentuetta) sellaisen partnerin kanssa, jolla on korkeintaan yksi kalkkeutuma. Kuvattuja koiria

on kaikkiaan noin 480, mutta merkintöjä lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista ei ole.

Norjassa on kuvattu noin 100 koiraa. Niistä 5 on lyhytkarvaisia pienoismäyräkoiria, joista yksikään ei ole saanut 0-tulosta. Vaikeasti kalkkeutuneita on 2. Selkävattujen jalostuskäytössä noudatetaan samoja ohjeita kuin Tanskassa.

Matadorijalostuksen kitkemiseksi Svenska Taxklubben on antanut suosituksen urosten pentuerajasta. Lyhyt-

karvaisilla mäyräkoirilla raja on 4 pentuetta. Tanskassa ylikäyttöä valvoo Tanskan kennelliitto. Uroksen pentumäärä sen koko elinaikana ei saa ylittää 25 prosenttia rodun vuosittaisesta rekisteröintimäärästä tai 5:ttä prosenttia uroksen oman sukupolven aikana syntyneestä pentumäärästä. Rajan ylittyessä kennelliitto asettaa koiran jälkeläiset rekisteröintikieltoon.

4.5 Ulkomuoto

Rotumääritelmän mukaan mäyräkoira on matala, lyhyt-raajainen ja pitkänomainen. Maavara on noin 1/3 säkäkorkeudesta ja korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 1,7–1,8.

Mäyräkoiran tulee olla ryhdikäs, tiivisrakenteinen ja lihaksikas. Sen pään asento on ylväs ja ilme tarkkaavainen. Lyhyistä raajoistaan huolimatta, mäyräkoira liikkuu ketterästi.

Leukojen koolla on terveydellinen merkitys. Mitä vahvemmat ovat leuat, sitä pienempi on alttius hampaiden kiinnityskudoksen tulehdukselle.

Karvoihin on katsomista

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran karvapeite on lyhyt, tiheä, ihonmyötäinen ja kiiltävä. Pohjavilla puuttuu.

Hyvälaatuinen lyhyt karva on tiheä, eristävä ja ihoa suojaava. Huono-laatuinen lyhyt karva ei suojaa ihoa, vaan jättää korvalehdet, rinnan ja vatsanalustan pal-jaaksi.

Suuri ei ole kaunista

Nykyisen rotumääritelmän mukaan kääpiömäyräkoirien rinnanympäryys on alle 35 cm ja kaniinimäyräkoirien alle 30 cm. Kääpiömäyräkoirauroksen paino on 5–5,5 kg ja kaniinimäyräkoirauroksen 3,5–4,3 kg. Narttujen tulisi olla selkeästi uroksia pienempiä.

Jalostuksessa rintakehän oikeaan muotoon tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota. Kääpiö- tai kaniinimäyräkoiran luokituksen ei tule perustua virheelliseen, putkimaiseen rintakehän muotoon. Koon ylärajoilla olevia, ensi kertaa mittaukseen tulevia pienoismäyräkoiria tulisi siirtää normaalikokoisiin nykyistä paljon herkemmin

DTK (Deutsche Teckelklub) ja WUT (Welt Union Teckel) ovat pyrkinet torjumaan eräiden FCI:n (Fédération Cynologique Internationale) jäsenmaiden yritykset rotumääritelmän muuttamisesta koon osalta sallivammaksi. Näyttelykehissä suuntaus on jo vuosia ollut nimenomaan suurikokoisia suosiva.

Värillä on väliä

Lyhytkarvaiset mäyräkoirat ovat tavallisesti mustia punaisin tai ruskeita keltaisin merkein tai eri sävyisiä punaisia. Myös laikullisia eli musta- ja punamerle-värisiä lyhytkarvaisia mäyräkoiria esiintyy. Riistanväri on myös lyhytkarvaisille sallittu mutta ei toivottu.

Mäyräkoiralla satunnaisesti esiintyviä värejä ovat kermanväri ja juovikas, joita esiintyy erityisesti englantilaisissa mäyräkoirapopulaatioissa. Erittäin harvinaisia värejä kaikkialla maailmassa ovat valkolaikullinen, sininen ja isabella. Meillä ne kuuluvat väreihin, joita ei suositella sairausriskien vuoksi.

Turkinväriin liittyy tietyissä tapauksissa terveysongelmia.

Sallitut värit ja niiden tunnuksukset

- PU puhdas punainen
- PT punainen tummin peitinkarvoin
- PR punainen ruskeakirsuinen
- CR kermanväri, creme
- RI riistanväri
- RR ruskea riistanväri
- MP musta punaisin merkein
- RK ruskea keltaisin merkein
- ML musta laikullinen
- RL ruskea laikullinen
- PL punainen laikullinen
- BR juovikas, brindle
- Riistanväri laikullinen

- **Homotsygootti merle:** Aiheuttaa alkion varhaisen kuoleman tai tuottaa yksilön, jolla silmän ja korvan rakenteiden epämuodostumien riski on kohonnut
- **Sininen (haalistunut musta) sekä isabella (haalistunut ruskea):** Kohonnut alttius karva
- tupprien kehityshäiriölle, dysplatialle. Karvatuppien dysplasiaa sairastavalla koiralla on pentuaikana normaali karvapeite,

mutta koiran aikuistuessaa karvapeite ei enää uusiudu normaalisti. Ihoon kehittyä krooninen tulehdus ja karvapeite käy harvaksi.

- **Valkokirjava (piebald):** Kohonnut alttius alentuneelle kuulolle tai kuuroudelle. Kuurous voi olla tois- tai molemminpuolista. Piebald-väritys on suosittu muta myös kiistanalainen pohjois-amerikkalaisten mäyräkoirakasvattajien keskuudessa.

Suomen Kennelliiton rekisteröintisääntöjen mukaan kahden laikullisen eli merle-värisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Punaisen mäyräkoiran parittaminen merle-värisellä yksilöllä on jossain määrin ongelmallista. Vastasynty-

neellä punamerlellä pennulla laikut näkyvät selvästi, mutta täysikasvuaisella yksilöllä huomattavasti heikommin. Ellei väriä ole kirjattu rekisteröinnin yhteydessä oikein, on vaarana kahden punamerlen yhdistäminen myöhemmin vahingossa. Laikullisuuden toteamiseksi on olemassa geenitesti.

Erikoisten värien jalostamiseen on syytä suhtautua pidättyväisesti. Rotuominaisuudet eivät saisi kärsiä erikoisen värin kustannuksella, ja erikoisiin väreihin liittyvät terveysriskit tulisi pitää mielessä. Mäyräkoiran historiasta ja eri maiden erilaisista jalostuskäytännöistä johtuen tuontikoirien jälkeläisissä voi esiintyä aiemmin sallittuja, nykyisin ei-hyväksytyjä värejä. Ne kannattaa rekisteröidä EJ-rekisteriin, jotta ei-hyväksytyistä väreistä päästään eroon.

4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten

Koiran ulkomuoto voidaan arvioida jalostusta varten virallisessa koiranäyttelyssä tai rotujärjestön jalostustarkastuksessa.

Näyttelyarvostelu ei ole yksityiskohtainen, koska arvostelu-aikaa koiraa kohden on ainoastaan muutamia minuutteja. Koiran vahvuudet ja vakavat puutteet tulevat kuitenkin yleensä huomatuiksi. Aggressiivisesti tai hyvin pelokkaasti käyttäytyvä koiraa samoin kuin koiraa, jolla on esimerkiksi vakava purentavika tai hännän nikamavika saa arvosanan "hylätty", HYL.

Hylätty-arvosanan saanutta koiraa ei suositella jalostukseen käytettäväksi.

Koiranäyttelyt ovat viime vuosikymmeninä ajautuneet pois päin alkuperäisestä jalostusta palvelevasta tarkoituksestaan ja muuttuneet kilpailullisemmiksi. Korkeimpien laatupalkintojen ERI (erinomainen) ja EH (erittäin hyvä) osuus on vuosi vuodelta runsastunut niin, että vähintään EH on jaettu 70–80 prosentille näyttelyissä käyneistä mäyräkoirista kaikissa muunnoksissa.

Ulkomuototuomarit näkevät runsaasti koiria ja voivat halutessaan ja laatuarvosteluasteikkoa laajasti hyödyntäen vaikuttaa merkittävästi rotujen kehitykseen. Suomen Mäyräkoiraliiton ulkomuototuomarikoulutuksessa korostetaan oikeaa koon arvostelua.

4.5.1.1 Näyttelyt

Koiranäyttelyissä mäyräkoirat arvostellaan omana roturyhmänään (FCI 4) ja yhdeksänä rotuna.

Näyttelytulosten perusteella lyhytkarvaiset pienois-mäyräkoirat ovat ulkomuodoltaan erittäin hyviä ellei peräti erinomaisia. Jokaisesta sukupolvesta noin puolet tai useampikin on koiranäyttelyssä, ja useampi kuin kolme koiraa neljästä on arvioitu vähintäänkin rotunsa erittäin hyväksi edustajaksi (1/EH).

Vuonna 2003 voimaan tullut näyttelysäätö, jonka mukaan koiran sertifikaattikelpoisuus on määriteltävä jo laatuarvostelussa, saattaa selittää korkeimman laatupalkinnon (ERI) runsastumisen nuorimmassa sukupolvessa.

Korkein näyttelytulos	rekisteröintivuosi			
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
rekisteröity	140	246	261	440
käyneitä	84	130	117	154
käyneitä rekister. %	60	53	45	35
SA/ERI %	51,2	43,8	45,3	61,1
1/EH %	29,8	26,2	27,4	22,7
SA/ERI+1/EH	81,0	70,0	72,7	83,8
2/H %	16,6	26,9	17,0	11,7
3/T %	2,4	2,3	4,3	2,6
0/HYL %	-	0,8	5,1	1,9
EVA/-	-	-	0,9	-

Ulkomuoto on kehittynyt parempaan suuntaan. Angloamerikkalaisilla mäyräkoirilla on yleensä hyvät ylälinjat, rintakehät ja kulmaukset. Tuonnit ovat kohentaneet ulkomuotoa näiltä osin. Populaatiot ovat taustastaan johtuen ulkomuodollisesti jossain määrin kirjavia ja niissä esiintyy kääpiökoirien tyypillisiä vikoja, kuten omenapäätä, suuria pyöreitä silmiä ja heikkoja leukoja. Myös yleistä hentoutta ja korkearaajaisuutta sekä pystyä lantiota ja siitä aiheutuvaa kärppämäistä ulkomuotoa sekä tehotomia liikkeitä esiintyy.

Karvanlaatu on yleensä hyvä, mutta punainen väri on usein epäpuhdas johtuen karkeakarvaisista esi-isistä.

4.5.1.2 Jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksen tarkoituksena on saada koirista selkeämpi, yhtenäisempi ja tarkempi arvio kuin näyttelyarvostelussa. Samalla pyritään löytämään uusia, hyviä jalostukseen sopivia koiria. Koiran omilla ominaisuuksilla ei ole mitään merkitystä jalostuksen kannalta, jos ne eivät ole periytyviä. Periytyminen voidaan arvioida vain esivanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella.

Jalostustarkastuksen suorittavat ulkomuototuomari ja jalostustoimikunnan edustaja. Koira mitataan ja punnitaan. Mitattavia kohteita on 7, joiden perusteella selvitetään koiran mittasuhteet. Rakenne arvostellaan seisotalla koiraa pöydällä ja liikuttamalla sitä maassa.

Loppulausunnossa koiraa, jossa todetaan vain vähäisiä puutteita, saa arvosanan "hyväksytty" ja koiraa on jalostukseen suositeltavissa. Koiraa, jossa todetaan useita puutteita, jotka eivät kuitenkaan ole kovin merkityksellisiä, saa arvosanan "hyväksytty varauksin", jolloin jalostuskäytössä puutteiden hallinnassa pitämiseen on kiinnitettävä huomiota.

Koira, jossa on merkittäviä mutta ei vakavia puutteita saa arvosanan "ei suositella jalostukseen". Koira, jossa on yksikin vakava puute, saa arvosanan "hylätty" eikä sitä tule käyttää jalostukseen.

Nykymuotoiset jalostustarkastukset alkoivat 1994, ja niihin on osallistunut 40 lyhytkarvaista kääpiömäyräkoiraa ja 3 kaniinimäyräkoiraa. Koirat ovat valikoituneet jalostustarkastuksiin satunnaisesti eikä yksittäisten koirien jalostuksellista merkitystä ole päästy arvioimaan jälkeläisten perusteella. Parasta jalostustarkastusten antia ovat olleet koirien koossa ja mittasuhteissa tapahtuneiden muutoksien havainnointi, joista normaalikuntoisen pie-

noismäyräkoiran rinnanypäryksen keskiarvon kipuaminen kohti rotumääritelmän ylärajaa on huolestuttava havainto.

Keskiarvo- mitat kääpiöt kg & cm	Tarkastettujen rekisteröintivuosi			
	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
tarkastettu yht.	6	15	13	6
tarkastettu uroksia	2	13	8	1
tarkastettu narttuja	4	2	5	5
paino urokset	6,3	5,8	5,2	5,0
paino nartut	5,6	5,8	5,6	4,8
rinnanypärysyrokset	34,8	34,2	32,9	33,0
ry nartut	33,8	33,3	33,5	32,5

4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset

Rekisteröinnin yhteydessä koiran rekisterinumeron perään liitetään karvanlaatua, kokoa ja väriä kuvaavat kirjaintunnukset.

Karvanlaatua ja kokoa kuvaavat kirjaintunnukset		
K lyhytkarvainen normaalikokoinen	R karkeakarvainen normaalikokoinen	L pitkäkarvainen normaalikokoinen
KZ, RZ, LZ kääpiömäyräkoira		KK, RK, LK kaniinimäyräkoira

Mäyräkoira voidaan siirtää muunnoksesta toiseen, jos sen koko tai karvanlaatu osoittautuu rekisterikirjaan ilmoitetusta poikkeavaksi.

Karkeakarvaisuus periytyy vallitsevasti lyhytkarvaisuuteen nähden ja lyhytkarvaisuus pitkäkarvaisuuteen nähden. Näin ollen karkeakarvainen mäyräkoira voi kantaa perimässään lyhytkarvaisuuden tai pitkäkarvaisuuden tekijää. Lyhytkarvainen voi kantaa perimässään pitkäkarvaisuuden tekijää.

Rodun historiasta ja eräiden maiden jalostusohjesäännöistä johtuen karkeakarvaisista vanhemmista syntyy Suomessa harvakseltaan mutta säännöllisesti lyhytkarvaisia jälkeläisiä. Harvinaisempaa vaikkakaan ei tavatonta on pitkäkarvaisten jälkeläisten syntyminen lyhytkarvaisista tai karkeakarvaisista vanhemmista.

Karvanlaadun osalta muutos voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk. Muutos suurempaan kokoluokkaan

voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk, jos sen voidaan selvästi todeta kuuluvan suurempaan kokoluokkaan. Siirto pienempään kokoluokkaan voidaan tehdä vasta koiran täytettyä 15 kk.

Kun pienoismäyräkoira syntyy kaniinimäyräkoiran ja kääpiömäyräkoiran yhdistelmästä, pennut rekisteröidään suuremman vanhemman rotuun eli kääpiömäyräkoiraksi.

Siirto muunnoksesta toiseen koon tai karvanlaadun mukaan voidaan tehdä ulkomuototuomarilausunnon perusteella virallisessa koiranäyttelyssä tai kahden, rodun arvosteluun oikeutetun ulkomuototuomarin lausunnon perusteella. Siirto voidaan tehdä vain kerran ja koiran ennen siirtoa saavuttamat näyttelytulokset mitätöidään.

Siirrot kuvastavat populaatioiden kokoa ja jalostusyksilöiden määrää. Kun pitkäkarvaiset ja karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat muodostaneet riittävän suuret jalostuspopulaatiot, lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien populaatioiden synnyssä ja kehityksessä siirroilla on ollut suuri merkitys.

4.5.3 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt

Rodun kotimaan rotujärjestö Deutsche Teckelklub (DTK) samoin kuin eurooppalaiset kattojärjestöt FCI ja Welt Union Teckel (WUT) katsovat, että koko- ja karvanlaatumuunnoksia on jalostettava toisistaan erillään ellei risteyttäminen ole muunnosten terveyden takia välttämätöntä. Kanta on ymmärrettävä, sillä mäyräkoirapopulaatiot Keski- ja Etelä-Euroopassa ovat riittävän suuria erillään jalostettavaksi.

Käytännöt Pohjoismaissa vaihtelevat. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa karvanlaatu- ja kokomuunnoksia saa tehdä vapaasti. Tanskassa kokomuunnosten risteytys on sallittua. Suomessa eri karvanlaatuja saa risteyttää ainoastaan SKL:n antamalla poikkeusluvalla.

Samaa karvanlaatua olevia kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria saa risteyttää vapaasti, koska kaniinimäyräkoirakannat ovat liian pieniä erillään jalostettaviksi. Normaalija pienoismäyräkoirien risteyttämisessä keskenään noudatetaan FCI:n kantaa, joka risteytysohjeen mukaan on periaatteessa kielteinen. Poikkeuksia sallitaan vain erittäin painavista terveydellisistä syistä, ja silloinkin risteytysten edellytetään tapahtuvan suunnitelmallisesti rotujärjestön ohjauksessa.

5 – Yhteenvedo aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Suomen Mäyräkoiraliitto teki ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelmansa vuonna 1984. Tämä tavoiteohjelma vahvistettiin Suomen Kennelliitossa 1.12.1986. Viimeisin JTO on vuodelta 2003.

Aiemmille jalostuksen tavoiteohjelmille on ollut tyyppillistä konkreettisuuden puute. Tavoitteiksi on useimmiten asetettu pelkkä huomion kiinnittäminen.

5.1 Populaatio ja sen tila

Huolimatta populaation koon kasvusta, jalostuspohja on edelleen liian kapea. Tilanteeseen ovat johtaneet matadorijalostus ja liian harvojen urosten käyttö jalostukseen. Tavoitteena on ollut lopettaa matadorijalostus, käyttää erittäin suurta harkintaa linjasiitoksen kohdalla, luopua sisäsiitoksesta kokonaan ja laajentaa jalostuspohjaa. Näihin tavoitteisiin ei ole päästy. Ylikäytettyjä uroksia on yhä.

Sukusiitosprosentit ovat yleisesti pienentyneet hyvälle tasolle, mutta tehollinen kannankoko on edelleen liian pieni.

5.2 Luonne

Luonteiden kehityksestä on vaikea sanoa mitään, koska luonteita on testattu ainoastaan satunnaisesti.

5.3 Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuudet ovat pysyneet ennallaan tai heikentyneet, jos MEJÄ-kokeissa kävijöiden määrää käyttää

kehityksen mittarina. Käyttöön ei ole vielä saatu rodunomaista käyttökoetta pienoismäyräkoirille.

5.4 Terveys

Terveyden osalta jalostustyön keskeisin asia on ollut perinnöllisten silmä- ja polvisairauksien vastustaminen PEVISA-ohjelman puitteissa. PRA:n ja HC:n vastustaminen on lyhytkarvaisilla pienoismäyräkoirilla onnistunut jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti. Piilevä PRA tulee kuitenkin vaatimaan tehokkaampaa vastustamista. Polvisairaudet ovat hallinnassa.

Selkäongelmia, allegisia sairauksia tai epilepsiaa ei tavoiteohjelmissa ole juuri mainittu.

5.5 Ulkomuoto

Ulkomuoto on kehittynyt parempaan suuntaan. Anglo-amerikkalaisilla mäyräkoirilla on yleensä hyvät ylälinjat, rintakehät ja kulmaukset. Tuonnit ovat kohentaneet ulkomuotoa näiltä osin. Vaarana on koon kasvu. Kääpiökoiramaisista rakenneominaisuuksista ei ole kuitenkaan kokonaan päästy eroon.

6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat säilyvät aitoina riistaviettisinä, elinvoimaisina pienikokoisina mäyräkoirina. Luonteisiin saadaan lisää rohkeutta ja kääpiökoirien tyyppillisiä rakennevirheitä saadaan karsittua. Väpilevytyrjän esiintyvyys laskee ja kliinistä PRA:ta ei esiinny. Suosion kasvu jatkuu ja jalostuspopulaation vakaus lisääntyy kannan koon kasvaessa.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat

6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Kasvatustoiminta ja rekisteröinnit lisääntyvät. Jalostusmateriaalin käyttö tehostuu, jalostuspohja monipuolistuu. Vuosittainen tehollinen kannankoko kohoaa yli 75:n vuosina 2009–2013. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste vakiintuu alle 2,5 prosenttiin.

Jalostusneuvonnan perusohjeen vaatimukset täyttäviä koiria on vaikeaa löytää jalostukseen. Ulkomuoto- ja koetulosvaatimuksista voidaan tinkiä. Jalostuskoiran tärkeimmät ominaisuudet ovat rodunomainen luonne ja hyvä terveys.

Koetulosten puuttuessa jalostuskoiralla tulisi olla vähintään hyväksytty luonnetestitulok. Yksilöt, joilla on metsästysominaisuuksia, ovat erityisen arvokkaita ja niitä tulee hakea aktiivisesti jalostukseen käytettäväksi.

Kasvattajien valistusta lisätään. Kasvattajia kannustetaan tuomaan maahan rodunomaisissa käyttökokeissa palkittuja jalostuskoiria. Samoja yhdistelmiä ei toisteta. Urosten ylikäytöstä luovutaan. Jalostusuroksia käytetään harkiten. Kahden tai kolmen pentueen jälkeen pidetään jalostuskäytössä tauko, jotta nähdään millaista jälkeä uros jättää.

Mikäli jalostusurosten ja -narttujen määrällisen suhteen vinoutuma edelleen jatkuu, on asia korjattavissa vain PEVISA-ohjelmaan viedyllä jälkeläisrajoituksella.

Koiranomistajia kannustetaan käyttämään koiriaan jalostukseen nykyistä laajemmalla rintamalla.

6.2.2 Luonne

Jalostuskoiria pyritään luonnetestaamaan nykyistä enemmän. Lyhytkarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien luonnetta parannetaan valitsemalla jalostukseen rohkeita ja tasapainoisia koiria. Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

6.2.3 Käyttöominaisuudet

Rodunomaisten kolotyöskentelyominaisuuksien parantamiseen päästään, kun kolotyöskentelyominaisuuksia testaava koemuoto otetaan käyttöön. Koirien omistajiin ja kasvattajiin vedotaan, jotta he veisivät koiriaan myös

muihin kuin MEJÄ-kokeisiin. Kokeissa menestyneet yksilöt pyritään saamaan jalostukseen mukaan.

Jalostuskäyttöön tuodaan tai lainataan aikuisia koiria, joilla on sopivat käyttöominaisuudet.

6.2.4 Terveys

Hyvä terveys on edellytys suosiolle niin harrastus- kuin perhekoiranakin. Jalostukseen käytetään ainoastaan kliinisesti terveitä koiria. Etenkin välilevytyrän esiintyvyyttä pyritään edelleen pienentämään. Välilevytyrään sairastuneet yksilöt vedetään välittömästi pois jalostuksesta, ja niiden lähisukulaisiin ja jälkeläisiin suhtaudutaan jalostuskäytössä varauksin. Välilevytyrän esiintyvyys laskee vuosina 2009–2013. Allergisia mäyräkoiria ei käytetä jalostukseen.

PRA-tilanne pidetään hallinnassa geenitestaamalla jalostuskoirat. C-tyypin koirat (sairaat) vedetään jalostuksesta. B-tyypin koirille (kantajille) valitaan A-tyypin (geneettisesti terveet) partnerit.

Muilta osin populaation terveys pysyy nykyisenlaisena.

6.2.5 Ulkomuoto

Useimmat lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat ovat rakenteeltaan riittävän hyviä. Jalostukseen käytetään rakenteeltaan terveitä koiria.

Kääpiöurosten paino on 4,5–5,5 kg ja kaniiniurosten 3,5–4,3 kg. Nartun tulee olla urosta pienempi. Ylisuuret yksilöt tulisi siirtää normaalikokoisiin nykyistä herkemmin.

6.2.6 Yhteenvedo rotujärjestön strategiasta

– **Hallitus muuttaa jalostusohjesääntöä siten, että eri jalostuspopulaatioiden yksilölliset tarpeet voidaan paremmin ottaa huomioon jalostusyksilöitä valittaessa.**

Lyhytkarvaisen kääpiö- kaniinimäyräkoiran kohdalla jalostustavoitteisiin ei päästä käyttämällä ainoastaan koiranäyttelyissä korkeasti palkittuja tuontiuroksia.

– **Käyttöominaisuus- ja luonnetietojen keräämiseksi kasvattajia ja koirien omistajia kannustetaan kokeisiin ja erityisesti pienoismäyräkoirien käyttötaipumukskokeeseen.**

– **Välilevytyrän tehokas vastustaminen onnistuu selkävaukuihin perustuvan jalostusvalinnan avulla.**

Vastustamisen tehostamiseksi selkävaukustuloksia tarvitaan runsaasti lisää. Liitto tukee kuvauksia maksamalla kuvaustukea koiran omistajalle. Röntgenkuvat arvostellaan keskitetysti. Tukea vastaan liitto saa kuvaukset käyttöönsä.

Mikäli koirien selkävaukumäärät jäävät alle asetetun tavoitteen (20 % sisältäen kaikki kotimaiset jalostusyksilöt), aloitamme prosessin selkävaukusten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan.

Jalostustoimikunta ylläpitää kliinisesti oireilleista samoin kuin röntgenkuvatuista koirista tietokantaa. Tietokanta selkävaukutuista on kasvattajien käytössä liiton internetsivuilla. Tietokanta kliinisesti oireilleista on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

2008 on käynnistetty yhteispohjoismainen hanke välilevytyrää aiheuttavan geenivirheen löytämiseksi. Tutkimusta koordinoi tutkija Hannes Lohi.

– **Suomen Mäyräkoiraliitto kartoittaa epilepsian esiintyvyyttä ja kliinistä kuvaa liiton internetsivujen yhteydessä olevaa kyselylomaketta käyttäen.**

Jalostustoimikunta ylläpitää epilepsiaa sairastavista koirista tietokantaa. Tietokanta on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2009 tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille. Karkeakarvaisella kääpiömäyräkoiralla yksi epilepsiaa aiheuttava geenivirhe on löydetty. Muiden muunosten sairastuneista ja terveistä koirista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön muiden epilepsiaa aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi.

– **PRA:ata ja perinnöllistä kaihia (HC) vastustetaan PEVISA:n puitteissa. Muita silmänsairauksia vastustetaan jalostustoimikunnan suositusten pohjalta.**

Lyhytkarvaisten ja pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien PRA-sairautta aiheuttava geenivirhe on löydetty ja sitä kantavien koirien seulonta DNA-testillä on aloitettu. Liitto tukee tutkimusta taloudellisesti. Tukea vastaan liitto saa tutkimustulokset käyttöönsä.

Myös keratitista sairastavista koirista ja niiden sukulaista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön keratitista aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi. Kaaihin geneettisen syyn jäljittäminen pyritään aloittamaan Hannes Lohen tutkimusryhmän kanssa.

Geenitekniikan suomat mahdollisuudet otetaan huomioon PEVISA-ohjelmassa vuosille 2009–2014.

– **Jalostustoimikunta ylläpitää tietokantaa todetuista silmänsairauksista.**

Tietokanta on ollut osin ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 jäsenelty tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

– **Pienoismäyräkoirien kokojen pitämiseksi rotumääritelmän mukaisina rotujärjestö toivoo ulkomuototuomareiden käyttävän mittanauhaa entistä herkemmin ja kiinnittämään huomiota normaalikuntoisen pienoismäyräkoiran rintakehän oikeaan muotoon.**

Muilta osin ulkomuodosta voidaan tinkiä luonteen, käyttöominaisuuksien ja terveyden hyväksi.

6.3 SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Populaatio Maailmanlaajuisesti levinnyt rotu.</p> <p>Luonne Parhaimmillaan reipas, avoin, ystävällinen ja perheuskollinen seurakoira.</p> <p>Käyttöominaisuudet Parhaimmillaan riistasta kiinnostunut aito pienikokoinen mäyräkoira.</p> <p>Terveys Kohtuullisen terve ja pitkäikäinen rotu.</p> <p>Ulkomuoto Tiivisrakenteinen ja lihaksikas, elegantti. Lyhyistä raajoistaan huolimatta liikkuvainen ja ketterä.</p> <p>Markkinapotentiaali Helppohoitaisuus on markkinavaltti.</p>	<p>Populaatio Tehollinen kannankoko edelleen liian pieni.</p> <p>Luonne Sisuttomia ja epävarmoja yksilöitä löytyy.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttöominaisuuksista ei ole luotettavaa tietoa sopivan käyttökokeen puuttuessa.</p> <p>Terveys Selkärangan välilevytyrää esiintyy.</p> <p>Ulkomuoto Kondrodystrofiseen rakenteeseen liittyvä yleinen ja familiaarinen alttius selkä- ja sydänsairauksiin. Kärppämäisiä ja hentoja yksilöitä löytyy.</p> <p>Markkinapotentiaali Epävarmuus ja pelokkuus heikentävät markkinapotentiaalia.</p>
Mahdollisuudet	Uhat
<p>Populaatio Erisukuista jalostusmateriaalia on mahdollista tuoda. Kotimaisen populaation käyttöä on mahdollista tehostaa.</p> <p>Luonne Käyttöominaisuuksia ja luonnetta testaamalla on mahdollista löytää sopivan luonteen omaavia yksilöitä jalostukseen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttökokeissa palkittuja yksilöitä on mahdollista tuoda mm rodun kotimaasta. Kotimaisen kannan yksilöiden testaamista voidaan lisätä, kun käyttötaipumuskoe saadaan käyttöön. Jäljestyskokeissa käyntiä voidaan tehostaa.</p> <p>Terveys Jalostusvalinnalla mahdollista vaikuttaa terveyteen.</p> <p>Ulkomuoto Jalostusvalinnalla suuri mahdollisuus vaikuttaa rakenteeseen ja kokoon.</p> <p>Markkinapotentiaali Miellyttävän perhekoiran ja terveen, kestävä harrastuskoiran maineen paraneminen vaikuttaa kysyntää lisäävästi.</p>	<p>Populaatio Rotujärjestö ei muuta jalostusstrategiaa. Harvojen tuontirosten ylikäyttö jatkuu sukupolvesta toiseen. Yksittäisten urosten mahdolliset epäedulliset vaikutukset kantaan korostuvat.</p> <p>Luonne Heikkohermoisuus lisääntyy. Rodun maine mukavana perhe- ja harrastuskoirana menetetään.</p> <p>Käyttöominaisuudet Katoavat kokonaan.</p> <p>Terveys Välilevytyrän vastustamisesta ei välitetä. PRA:ta aiheuttavaa mutaatiota kantavien yksilöiden määrä lisääntyy ja sairaiden yksilöiden määrä alkaa kohota. Hallitsemattoman tuonnin seurauksena saadaan kantaan aiemmin tuntemattomia sairauksia.</p> <p>Ulkomuoto Liian kookkaiden, tyypiltään ja yksityiskohdiltaan heikkojen yksilöiden määrän lisääntyminen.</p> <p>Markkinapotentiaali Populaation suosio kääntyy laskuun. Muut karvanlaatumuunnokset korvaavat lyhytkarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat.</p>

6.4 Riskien hallinta

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten välttää	Toteutuessaan merkitsee
Jalostuspohja kaventuu.	<p>Rotujärjestö ei kykene muuttamaan jalostusstrategiaa. Jalostukseen on mahdollista käyttää liian harvoja koiria.</p> <p>Kasvattajat tuovat ja käyttävät liian harvoja sukuja edustavia koiria.</p>	<p>Jalostusstrategian muuttaminen.</p> <p>Populaation rakenteen seuraaminen.</p> <p>Urosten jälkeläismäärien seuraaminen.</p>	<p>Tuonti- ja lainakoirien järkevä käyttö.</p> <p>Jalostusurosten jälkeläismäärien rajoittaminen.</p>	<p>Rodun geneettinen monimuotoisuus vähenee.</p> <p>Viat ja sairaudet runsastuvat.</p> <p>Luonteet heikkenevät</p>
Perinnölliset sairaudet lisääntyvät huomattavasti.	<p>Jalostuspohjan kapeus.</p> <p>Tuonnit maista, joissa terveystilanteesta ei ole saatavana tietoa.</p> <p>Sairausgeenien ryvästyminen.</p>	<p>Terveyskartoitusten tekeminen.</p> <p>Avoin tiedonkulku kasvattajien ja rotujärjestön välillä.</p> <p>Sairauksiin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja osallistuminen siihen.</p>	<p>Sairaiden koirien karsiminen jalostuksesta.</p> <p>Yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kantajien hallittu käyttö.</p> <p>Tuontiurosten tehokas seuranta.</p> <p>Jalostusurosten ylikäytön välttäminen.</p> <p>Sukusiitoksen välttäminen.</p>	<p>Sairaiden koirien määrä lisääntyy.</p> <p>Rodun suosio laskee.</p>
Luonteet heikkenevät.	<p>Rotujärjestöllä ei ole mittareita luonteiden kehityksen seuraamiseen.</p> <p>Kasvattajat eivät karsi ei-toivottuja luonteenpiirteitä omaavia yksilöitä jalostuksesta</p>	<p>Luonteiden seuraaminen käyttökokeiden, jalostustarkastusten ja luonnetestien ja avulla.</p>	<p>Jalostusyksilöiden luonne testataan käyttökokeissa tai luonnetestissä ja jalostukseen käytetään ainoastaan vahvaharmoisista yksilöistä. Arki-luonteet kartoitetaan kyselytutimuksella</p>	<p>Pelokkaiden ja heikkohermoisten koirien määrä lisääntyy.</p> <p>Rodun suosio laskee.</p>
Käyttöominaisuudet heikkenevät.	<p>Rodunomaista käyttökoetta ei ole.</p> <p>Koirien omistajat eivät ole kiinnostuneita testaamaan koiriensa käyttöominaisuuksia.</p> <p>Kasvattajat käyttävät jalostukseen koiria, joilla ei ole rodunomaisia käyttöominaisuuksia.</p>	<p>Käyttöominaisuuksien yleisen arvostuksen lisääminen valistusta lisäämällä.</p> <p>Kasvattajien kannustaminen koirien testaamiseen.</p>	<p>Riistaviettisten yksilöiden aktiivinen hakeminen jalostukseen.</p> <p>Testattujen jalostuskoirien tuonti / lainaaminen.</p>	<p>Käyttöominaisuudet kadotetaan.</p>

6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Säilytetään ennallaan	Muutetaan 2008	Kehitetään 2008–2010 aikana	2011	2012–2013
<ul style="list-style-type: none"> – Koe- ja näyttelykäyntien tilastointi ja seuranta – Jalostusurosten jälkeläismäärien seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> – Jalostusohjesääntö – Jalostustarkastukset (liittyen jalostusohjesääntöön) – Pentuvälitys (liittyen jalostusohjesääntöön) – Jalostusurosluokat – Sairauksiin ja vikoihin liittyvä tiedonkeruu, tilastointi, tietojen julkaisu ja seuranta – Lisätään informaatiota käyttökokeista – Lisätään informaatiota LTE- ja MH-testeistä 	<ul style="list-style-type: none"> – PEVISA vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta – Geenitestityöryhmä jalostustoimikunnan yhteyteen – Silmäsairauksiin, epilepsiaan ja välilevytyrään liittyvien tietokantojen julkaiseminen kotisivuilla – Sähköiset kyselylomakkeet mäyräkoirien sairauksien seurantaan – Sähköinen pentuelomake mäyräkoirien lisääntymisominaisuuksien seurantaan – Liiton kotisivut jalostajia teknisesti paremmin palveleviksi – Tehdään kyselytutkimus terveydestä ja arki-olun ongelmista – Jalostuslaskurin kehitys – 2009: Aloitetaan prosessi kokoristeytysten sallimiseksi rajoituksitta 	<ul style="list-style-type: none"> – Analysoidaan 2003–2007-sukupolven kehitystä – Geenitestitilanteen ja tulosten tarkistaminen – Tehdään kyselytutkimus metsästyskäytöstä 	<ul style="list-style-type: none"> – JTO:n päivitys – Käynnistetään tarvittaessa prosessi selkäkuvausten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan

7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja päivitetään vuositasolla. Kattava yhteenveto ja päivitys tehdään viiden vuoden välein ennen seuraavaa PEVISA-kautta.

8 – Lähteet

Internet:

- Suomen Kennelliiton jalostustietokanta <<http://jalostus.kennelliitto.fi>> 15.4.2008
- Suomen Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.mayrakoiraliitto.fi> 15.4. 2008
- Ruotsin Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.taxklubben.org>. 15.4. 2008
- Norjan Mäyräkoiraliiton www-sivusto: <www.norskedachshundklubbersforbund.org/>. 15.8.2006
- Tanskan Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.dgk.dk> 15.4. 2008
- Luonnetestitulosten tietokanta. <www.dogsports-online.com/lte/>. 2.5.2008
- Suomen Palveluskoiraliiton luonnetestitulokset / toimisto ja internetsivusto <www.palveluskoiraliitto.fi> helmikuu 2008
- OFA, Othopedic Foundation for Animals -järjestön www-sivusto <<http://www.offa.org/stats.html>>

Julkaisut:

- Apua minulla on mäyräkoira -kansio. Suomen Mäyräkoiraliitto, uusittu painos, 2006
- Ball MU, McGuire JA, Swaim SF, Hoerlain BF: Patterns of occurrence of disk disease among registered Dachshunds. JAVMA 1982
- Suomalainen koirakirja, toim. Matti Nurminen & Saki Paatsama, Otava, Helsinki 1972, sivut 176–200: Börje Ehnbergin artikkeli mäyräkoirista.
- Engelmann, Fritz: Der Dachshund, Neumann 1924
- Finska Taxklubbens publikation Nr.1/1952
- Gordon, Ann The Dachshund, 2000
- Hackmann, G. W. När seklet var ungt. 1952
- Haikka, Sari: Koiran kotilääkäri, Gummerus Kustannus OY 1995
- Kalling, Mårten Taxen i Sverige. 1949
- Lampero Markku: Uusi suomalainen mäyräkoirakirja, KR-Kirjat Oy 1993
- Mäyräkoiramme – våra taxar 2/1997, SML:n 50-vuotisjuhla-julkaisu
- Saksan mäyräkoiraliiton (DTK) 100-vuotisjuhla-julkaisu Ein Blick zurück 1888
- Schmidt-Duisberg, Kurt, Tax, 2007
- Suomen Mäyräkoiraliiton Erikoiskantakirjat I –VII
- Suomen Mäyräkoiraliiton vuosikirjat 1988–2006
- Svenska Taxklubben 100 år. Jubileumsskrift
- Söderberg, Brita: Taxlexikon. 1965
- Wikström, Birgitta; Koiran sairaudet, Tammi 1995

9 – Liitteet

- 9.1 Rotumääritelmä
- 9.2 Mäyräkoirien sairaudet
- 9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje
- 9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako
- 9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen
- 9.6 Jalostusohjesääntö